

LUNDS
UNIVERSITET Centrum för Genusvetenskap
GNV103

Den dolda genusordningen på museer

En studie kring museers arbete utifrån genusperspektiv

Författare: Marie Pegelow
C-uppsats HT 2005
Handledare: Christina Carlsson-Wettergren
Examinator: Marta Cuesta

Sammanfattning

Museer har till uppgift att dokumentera, forska och samla in människans och naturens lämningar för att berika kulturarvet och bidra med ny kunskap. Frågan är vad det är för kunskap som förmedlas och vad det är som väljs att ta med i kulturarvet. Denna uppsats syftar till att lyfta fram diskussionen kring huruvida kulturarvet och kunskapsförmedlingen är könsneutral och hur den dolda genuskonstruktionen speglas i utställningarna samt att studera hur ett genusperspektiv används och integreras på Tekniska Museet i Stockholm och Malmö Museer. Som empiriskt underlag ligger kvalitativa intervjuer med sammanlagt 8 representanter från båda museerna. Den teoretiska basen består av teorier kring kultur, kulturarv och genus. Det som framkommer i studien är att det finns en problematik kring kulturarvet, där föremålen presenterar en vinklad bild av historieförmedlingen, samt att genusfrågor inte tas i någon större beaktning på museerna och har svårt att integreras i verksamhet.

Nyckelord

Museer, Malmö Museer, Tekniska Museet, Genus, Kulturarv, Paradoxer, Historieberättande

Abstract

The tasks of museums are to document, research and collect the remains of human kind and nature in order to enrich the cultural heritage and contribute new knowledge. The question is what kind of knowledge is being communicated and what is selected to be a part of the cultural heritage. The purpose of this paper is to lift the discussion regarding if the cultural heritage and communication of knowledge is gender neutral and how the hidden gender construction is mirrored in the exhibits, as well as studying how a gender perspective is used and integrated at the National Museum of Science and Technology in Stockholm and Malmö Museums. My empirical foundation consists of interviews with a total of eight representatives from both museums. My theoretical foundation consists of theories surrounding culture, cultural heritage, and gender. That which emerges in the study is that there is a complex of problems surrounding the cultural heritage where the objects present a biased view of the historical description, as well as that questions surrounding gender are largely not taken into account at the museums and have trouble being integrated in the activity.

Keywords

Museums, Malmö Museums (Malmö Museer) , National Museum of Science and Technology (Tekniska museet), gender, cultural heritage, paradoxes, the telling of history

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Problemformulering och Syfte	5
1.2 Frågeställningar	5
1.3 Avgränsning	5
2. Bakgrund och forskningsläge.....	6
2.1 Bakgrund	6
2.2 Tidigare forskning	7
2.2.1 Historieberättaren	7
2.2.2 Kön och genusperspektiv i museiverksamheten	8
2.2.3 Kulturpolitik och genusintegration.....	9
2.2.4 Tekniska museet.....	10
3. Teori	11
3.1 Kultur	11
3.2 Kulturarv och identitet	13
3.3 Genusteori	14
3.3.1 Paradoxer.....	15
3.4 Från kvinnohistoria till genushistoria.....	16
4. Metod	18
4.1 Undersökningsmetod.....	18
4.1.1 Respondenterna	19
4.2 Datainsamling och bearbetning.....	19
4.3 Reflektioner kring min positionering och roll som intervjuare.....	20
5. Presentation av museerna	22
6. Analys.....	24
6.1 Att förstå genus	24
6.2 Genus i den inre verksamheten	26
6.3 Gestaltningen av genus i utställningarna.....	28
6.4 Kulturarvet	33
6.4 Dagens utställningar	34
6.5 Mångkulturåret	37
7. Sammanfattning och diskussion.....	38
8. Källförteckning.....	41

1. Inledning

Samla innebär också att välja bort. Att dokumentera innebär att beskriva och förmedla värderingar. / Graziella Belloni¹

Första gången jag var på museum, var på en resa till Amsterdam. Vi besökte Van Gogh museet och jag minns starkt vilken fantastisk upplevelse det var. Förutom att jag fascinerades av konstnärens verk var det något med hela miljön som påverkade mig. Det var något speciellt att gå omkring i de stora dynamiska hallarna. Jag kände då och känner fortfarande ro, nyfikenhet och viljan att lära mig mer. Museer blev för mig en kunskapssport och ett medel för ifrågasättande av samhällsutvecklingen. Här har jag fångat upp nya intressen som jag har utvecklat. Med de olika visuella effekterna som museer erbjuder i sina utställningar kan många olika känslor upplevas. Att t.ex. gå omkring i en ubåt ger en stark känsla av hur det är att leva ombord på en. Att se olika filmsekvenser där livshistorier berättas gör att våra egna livshistorier ifrågasätts.

Museer producerar historier och frågan är vad det är för historier de producerar? För att kunna förstå vad det är för historier som berättas är det relevant att se vilka föremål som bevaras på museerna och vilka värderingar som ligger bakom bevarandet dvs. vilka värderingar som ligger bakom uppbyggandet av ett *kulturarv*. Kulturarv är ett centralt och omtvistat begrepp inom museiverksamheten. Kulturarvet är något som skapas utifrån olika sociala, ideologiska och politiska motiv. Vi väljer att ta med vissa bitar av historien som vi sedan namnger till kulturarv. Det skapas på materiella, naturmässiga och andliga föremål och de påverkar våra föreställningar om vår samtid. De innebär att endast de föremål museerna väljer att ta med blir ett kulturarv. Benämningen karaktäriseras ofta som en stämpel för kvalitet.²

När jag var yngre var historia något naturtroget. Under senare år har den bilden luckrats upp och jag har känt att det finns fler sidor av historien som bör berättas. När det gäller museer så kretsar mina funderingar kring föremålen och den historien som representeras på museer och jag undrar hur pass könsneutralt den är? Finns det någon dold genuskonstruktion bakom kulturarvet? I denna uppsats vill jag förstå den process som ligger bakom utställningarna, vilka visioner och tankar som är styrande och hur genusfrågor behandlas på museerna.

¹ Belloni (2005) sid. 167

² Bohman & Lindvall (1997) sid. 82.

1.1 Problemformulering och Syfte

Museernas uppgift är att dokumentera, samla in och forska för att kunna producera nya samlingar som blir till utställningar eller publikationer och som används för att förmedla kunskap. Med hjälp av olika medel kan museerna lyfta fram olika tider, platser och visualisera den samhällssituation som har präglat och präglar olika sociala grupper. Den debatt som förs om museer och på museer rör vilken makt och aktörer som styr insamlandet och visandet. Vad är det för historia museet väljer att berätta och vad är det som utesluts? Att utgå från denna debatt gör det intressant att se vilken funktion genus spelar för museerna och om det integreras. Då museerna har den kunskap och auktoritet att presentera olika historiska förlopp anser jag att det är viktigt att diskutera hur genus tolkas och vad som ligger bakom den konstruktion av genus som syns på museet och i utställningar. Det jag vill uppnå med denna studie är att gå djupare och reflektera över hur genusdebatten betraktas på museer och hur ett genusperspektiv behandlas och integreras inom olika områden på museerna.

1.2 Frågeställningar

De frågeställningar som jag kommer att utgå ifrån är följande;

- Hur tolkas och integreras genus inom olika områden på museet och vilka konsekvenser kan detta medföra?
- I vilken utsträckning arbetar museerna med genusfrågor?
- Vilket samarbete finns det mellan museerna och genusforskning?

1.3 Avgränsning

Denna uppsats fokus ligger på att se hur genus integreras och hur samtalet om genus förs på museer. Jag har valt att koncentrera den empiriska delen till två museer. Den ena är Tekniska Museet i Stockholm som är ett nationellt museum och det andra är Malmö Museer som är ett regionalt museum. Malmö Museer består av många olika byggnader och jag har valt att fokusera på den verksamhet som finns på Teknikens och Sjöfartens hus. Båda museerna är teknikorienterade och inriktar sig på att visa upp den tekniska och industriella utvecklingen i Sverige. Förutom att producera nya utställningar håller museerna på med olika forskning och pedagogiska projekt. De olika projekten kommer jag inte att gå djupare in på utan jag har valt att låta arbetet bakom utställningarna vara utgångspunkten i denna studie.

2. Bakgrund och forskningsläge

Detta avsnitt består av två delar. Den första delen är en *bakgrund*. Här vill jag ge en kort historisk överblick över museernas uppkomst och utveckling. Denna överblick anser jag är viktig för att kunna förstå de processer och värderingar som format dagens museer och kulturarv. Den andra delen består av en genomgång av tidigare forskning om museum och deras verksamhet och hur de förhåller sig till kön och genusperspektiv.

2.1 Bakgrund

Det som symboliserar museer är att de bevarar och sorterar lämningar från naturen och människans kultur och bygger upp olika samlingar. Privata samlingar har funnits sedan antiken men den form som utgör dagens museer, etablerades under 1400-talet i Italien som en special gren av samlandet i Europa.³ Under 1800-talet med industrialiseringen och modernitetens genombrott började museerna att blomstra upp och de kulturhistoriska museerna började ta form. Museerna skulle verka som minnesbevarande av det förindustriella samhället, som nu blev allt mer avlägset.⁴ Etnologen Eva Silvén-Garnert (1997) hävdar att museerna blev ett svar på modernitetens ständiga uppbrott och ett sätt att hantera modernitetens linjära och abstrakta tidsmedvetenhet. Det handlade om att museum skulle bevara samhällets minnen genom att samla in föremål, behandla dem och bevara dem. De olika föremålsinsamlingarna på museerna styrdes av högre samhällsklasser som exempelvis borgare och hantverkare. Arbetarklassen och den industriella utvecklingens arv var inte av något större intresse för museer, eftersom de representerade nuet. Denna tidsmässiga avgränsning blev följaktligen en social avgränsning där föremålsinsamlingen saknade ett arv av arbetarklassen. Under 1930- och 1940-talet började intresset öka alltmer gällande den tidigare industriella epoken och diskussionen kring samtida föremål blev aktuell. Diskussionen öppnade för nya ställningstaganden gällande den tidliga, rumsliga och sociala avgränsning som museernas föremålsinsamling bildat. En mer aktiv insamling av samtida föremål som förpackningar, arbetsredskap och kläder blev centralt och ledde till nya studieobjekt för kulturvetenskapligt orienterade områden. I och med orientering mot nutiden och en strävan efter social och geografisk utjämning blev slutet av 1960-talet och början av 1970-talet en omvälvande period för många museer. Dessa upplevde att 1900-talets historia inte hade satt några större spår i insamlandet och att många sociala grupper av saknades. För att kunna handskas med denna problematik blev ett av målen att den egna samtiden skulle

³ Lind, (1993) sid. 4.

⁴ Silvén-Garnert (1997) sid. 20

utgöra ett självklart forskningsfält och inte bara var något som skulle dokumenteras. Att fånga den levande historien blev alltmer viktig för att museerna ska kunna bredda sin insamling socialt och tidsmässigt. Det blev också viktigt att samordna och samarbeta med andra museer och institutioner. Museerna började inta en ny position i samhället och vetenskapen. Museernas roll som *bevarare* omvandlades till rollen som *aktiv skapare* av historien och begreppet kulturarv började omdefinieras.⁵

2.2 Tidigare forskning

2.2.1 Historieberättaren

Som jag nämnde i inledningen är det mycket intressant att se vilken historia det är museerna berättar med utställningarna och speciellt vilken roll kvinnan får i dessa utställningar. Historiken Anne-Sofie Ohlander skriver i en artikel (1992), att nu när museer gör en stor satsning på svensk historia välkomnar hon det, men hon är också kritisk. Ohlander menar att historieforskningen har genomgått en stor förändring. I och med erkännandet av kvinnan som historiskt subjekt har historien vidgats och fördjupats, och det som intresserar Ohlander är varför det har tagit så lång tid att upptäcka kvinnorna i historien, och varför historien ändras i grunden när kvinnorna dyker upp? Hon visar att den allmänna historieuppfattningen har utgått från att kvinnor och män har haft samma premisser. När vi utgår ifrån det blir även historieberättandet problematiskt. Som exempel som tar hon upp att vi i äldre svenska uppslagsböcker kan läsa om den allmänna rösträtten som infördes 1909. Det som hände då var att alla svenska män fick rösträtt och kvinnorna fick vänta till 1921. Enligt författaren bygger de övergripande teorierna om samhällena på en struktur som säger att mannen är huvudpersonen i historien. Det handlar bland annat om att forskaren med sina värderingar och frågeställningar påverkar undersökningarnas saklighet. Ohlander diskuterar vad som händer om kvinnan skulle vara huvudpersonen i historien. Enligt henne skulle det bidra till ökad medvetenhet och kunskap kring områden som inte uppmärksammas när mannens historia har fått utgöra den allmängiltiga historien. Det skulle också kunna leda till en process där den historiska reproduktionen får sin rätta historiska betydelse. För Ohlander handlar det om att vi måste reflektera över de föreställningar vi har och vidareutveckla historiska frågeställningar med kvinnan som huvudperson.⁶ Att museerna måste reflektera över hur historien berättas är något som också historiken Inger Jonsson vill belysa i sin studie, *En kvinnohistoriker går på museum* (1993). Jonssons studie baseras på ett antal museiutställningar där hon studerar hur

⁵ Silvé-Garnet (1997) sid. 23-36.

⁶ Ohlander, (1992) s. 54-72

kvinnans historia speglas och hur makt och kön behandlas i utställningarna. Problemet enligt Jonsson ligger inte i att kvinnorna inte finns representerade utan snarare *hur* de representeras. När det gäller utställningarna så finns det en genusordning som håller isär kvinnor och män historiskt. Detta är något som blir synligt genom att kvinnornas historia blir berättelser som får utgöra ett komplement till den traditionella historien som framställs. Berättelserna handlar enligt Jonsson bara om att bekräfta våra historiska föreställningar om en genusordning där kvinnor och män har olika villkor och roller. Det handlar också om att föremålen på museer har en historia och ett genus. Detta genus kommer till uttryck då vi kopplar det till det biologiska könet. Då historien visar på en tydlig genusuppdelning uppstår frågan hur museer ska kunna visa en annan bild? Jonsson menar att det är komplext. Samtidigt som det är viktigt att visa upp kvinnans livsvillkor historiskt blir det också paradoxalt att ständigt reproducera en stereotyp bild av kvinnan. Då genusordningen skapar ett *tomrum* mellan kvinnor och män kan museerna välja att aktualisera den spänningen som finns i *tomrummet* och se vilken betydelse det har. För att vi ska kunna utmana våra invanda föreställningar hävdar Jonsson att kvinnans historia inte bara kan vara ett komplement utan att det måste problematiseras. Annars ökar risken för att vi omedvetet fortsätter att sätta likhetstecken mellan vad som är allmängiltigt och vad som egentligen handlar om männens historia⁷

2.2.2 Kön och genusperspektiv i museiverksamheten

När det gäller den inre verksamheten hävdar pedagog Graziella Belloni (2005) i studien, *Att arbeta könskritiskt på museet*, att museipersonalen är aktiva deltagare i processen av konstruktionen av kön och det rådande maktförhållandet. Belloni menar att kulturarvet ska fylla en demokratisk funktion där alla individer oavsett etnisk bakgrund, kön och klass ska kunna identifiera sig med. För att detta ska bli möjligt måste museerna bli medveten om vilka dolda värderingar som ligger till grund för definitionen av kulturarvet och kunskapsförmedlingen. Enligt Belloni är inte kunskapsförmedling något könsneutralt utan styrt utifrån en västländsk, manlig synvinkel. Denna synvinkel utgör normen i samhället och när det gäller att bevara och berika museets kulturarv är det normen som är den avgörande faktorn för vad som ska visas och bevaras. Normen måste problematiseras och museet måste bli medvetet om hur värderingar präglar verksamheten. Om museerna utvecklar ett könskritiskt perspektiv där de tar ansvar för vilken bild som förmedlas, kan de öka medvetandet kring de dolda antaganden gällande kön och könsrelationer som präglar deras

⁷ Jonsson. (1993) sid.12-25

arbete.⁸ Att få in ett könskritiskt perspektiv eller ett genusperspektiv för att kunna luckra upp de traditionella värderingarna är något som etnologen och konsthistoriken Eva Persson (2005) också anser, däremot säger hon att det inte är hela lösningen. Enligt Persson har det i museiverksamheten skett en stor förändring i de inre maktförhållandena. Genom att kvinnor har kommit att inta allt högre poster. Trots detta och ett ökat jämställdhetsarbete i verksamheten har denna process inte satt några större spår i samlingarna. Att kvinnor kommer in på högre chefpositioner löser inte automatiskt utställningsproblematiken. Persson hävdar vidare att trots museiverksamhetens nära relation till universitetsvärlden sker det sällan en kulturell förnyelse eller nya tolkningar av historien utifrån de tolkningar som vetenskapen producerar. Museiutställningar är dessutom en genre i sig själv och enligt Persson måste den problematiseras. Den teoretiska kunskapen måste mötas med den fördjupade konstnärliga gestaltningens subjektivitet. Det handlar om att museerna måste samordna sitt konstnärliga uppdrag med de vetenskapliga och pedagogiska uppdragen. För Persson handlar det om att museerna i takt med genusvetenskapens framsteg för ökad medvetenhet hos museipersonal, också måste utmana sin syn på kvinnliga och manliga föremål med hjälp av feministiska och konstnärligt särskådande av samlingarna. Det som Persson opponerar sig emot är många utställningars oförmåga att skildra konflikter. För att kunna skildra maktkampen mellan könen krävs nya uttrycksformer. Det handlar inte bara om att lägga ett genusperspektiv på utställningarna utan det handlar också om var genusperspektivet hämtar sin empiri ifrån. Vilket genusperspektiv är det som förmedlas? För Perssons del handlar det om att det är de konstnärliga uttrycksformerna som ligger till grund och att de feministiska konstnärerna är de som indirekt påverkar museerna och lägger en bredare tolknings grund på museernas samlingar.⁹

2.2.3 Kulturpolitik och genusintegration

Propositionen Kulturpolitik (1996/97:3) framhölls att kultursektorn hade som ansvar att belysa kön- och jämställdhetsperspektiv. När det gällde museerna och kulturarvet påpekades det att det var av stor vikt att problematisera och analysera kulturarvet utifrån olika sociala perspektiv såsom klass, kön, kulturell bakgrund och generation. Kulturarvet beskrivs i propositionen som ett kollektivt minne vilket gör det viktigt att dokumentera olika gruppers arv och kunna förmedla det till allmänheten.¹⁰ De svenska museerna gavs i uppdrag att redovisa hur genusfrågor gestaltades och det framgick att museerna var i behov av ett

⁸ Belloni (2005) sida. 153-168

⁹ Persson (2005) sid. 193-214

¹⁰ kulturpolitik (1996/97:3) sid. 132

utvecklingsarbete gällande dessa frågor. För att fortsätta driva dessa frågor tillsatte regeringen med dåvarande kulturminister Marita Ulvskog en arbetsgrupp (arbetsgruppen, Genus på museer) som skulle undersöka museernas förutsättningar för att arbeta med genusfrågor. Uppgiften blev att från januari 2002 till december 2003 utreda och ge förslag om vad som skulle krävas för att genusperspektivet skulle få större genomslagskraft på museerna. Det som arbetsgruppen kom fram till var att om genus skulle kunna genomsyra verksamheten krävdes det bland annat att museerna initierade en diskussion kring genus i utställningarna. Arbetsgruppen bedömde också att det behövdes ett externt kunskapsstöd till museerna och att det måste läggas resurser på utbildning för museipersonal, samt att föremålsinsamlingen på museerna skulle omvärderas av personer med genuskompetens. Slutligen ville arbetsgruppen att regeringen skulle anslå medel till bildandet av en central resursenhet som skulle placeras vid Arbetets museum i Norrköping. Enhetens uppgift var att inspirera och driva genusfrågor och genusforskning gällande museernas utåtriktade verksamhet. Resursenheten skulle också vara ett forum för kontaktskapande mellan museer och universitet nationellt och internationellt.¹¹ Arbetsgruppen lämnade över rapporten till dåvarande kulturminister i januari 2004 och rapporten är nu ute på remiss.¹²

2.2.4 Tekniska museet

Enligt Regleringsbrevet¹³ från 1999 fick Tekniska Museet i uppdrag att redovisa hur kvinnofrågorna behandlades på museet. Etnologen Vera Grahn fick uppdraget att göra två studier med syftet att kartlägga och analysera museet ur ett genusperspektiv. Analysen fokuserade på arbetet bakom bevarande, förmedling och kunskapsuppbyggnaden. Grahns studie visade att museet inte arbetade genomgripande med genusfrågor. När det gällde föremålen så speglade de en traditionellt manlig värld. Enligt Grahn hade den traditionellt kvinnliga tekniken marginaliserats och den traditionellt manliga tekniken utgjort normen på museet. Vidare framhöll hon att föremålen alltid bör problematiseras i förhållande till könen.¹⁴ När det gällde den övriga verksamheten ansåg Grahn att det fanns enskilda enheter som arbetade aktivt med dessa frågor men att det inte genomtyrades på museet. Detta berodde enligt Grahn på att det inte fanns några klara direktiv från museets ledning om att ett

¹¹ Genus på museer (2003)

¹²Hämtat från Arbetets museum

<http://www.arbetetsmuseum.se/default.asp?subMenuParent=3065&MenuID=187&ArticleID=6663&CategoryID=4354&ArticleOutputTemplateID=168&ArticleStateID=2&ParentID=&ValidDate=2005-12-27%2011:35:02>
2005-11-27

¹³ Regleringsbrev: Ett regeringsbeslut som utfärdas årligen för varje myndighet i syfte att styra deras verksamhet. Hämtat ifrån. esv: s hemsida

www.esv.se/ammesomraden/budgetprocessen/regleringsbrev.4.1faf3f4fcea3ced188000305.html 2006-01-02

¹⁴ Grahn (1999) A1

genusperspektiv skulle prioriteras. För att genusfrågor skulle få en större genomslagskraft bidrog Grahn med olika förslag för museet att arbeta med. Museet borde bland annat ha strikta riktlinjer och handlingsplaner för genusfrågor, forskningsnämnden på museet borde även utarbeta planer där genus blir tydligare samt knyta till sig forskare med genusteoretisk vetenskapsprofil. Det borde även finnas ett internt genuscentrum på museet där representanter från olika avdelningar arbetar med genusfrågor och försöker integrera det i verksamheten.¹⁵

3. Teori

Då jag har låtit empirin styra teorivalet kan jag urskilja två olika delar som kommer att presenteras i detta avsnitt. Det ena är att ge en förklaring kring processen av kulturarvet. Här kommer jag att börja med Pierre Bourdieus studier kring kultur som en övergripande teori för att ge en förklaring till hur kulturskapas och sedan mer konkret lyfta fram museers skapande av kulturarvet och identitet med hjälp av andra teoretiker. Den andra delen är en övergripande orientering kring genusteorier. Här kommer jag bland annat att använda mig av Robert W Connells teorier kring genus. Anledningen till att jag har utgått från Connell är att hans teorier inbegriper en grundläggande och enligt mig en genomarbetad syn på genus.

Jag vill med teorin kring genus belysa, dels hur genus och genusforskningen kan uppfattas och hur det är förändligt och vilka paradoxer som kan uppstå när det blir förändligt.

3.1 Kultur

Kultursociologen Pierre Bourdieus styrka ligger enligt min uppfattning i att han inte enbart utgår ifrån tanken kring struktur utan också ser till praktiken. Praktik kan förstås som mänsklig aktivitet som vuxit fram och formar sina egna sociala överenskommelser.¹⁶ *Kapital, fält, habitus* är centrala begrepp i Bourdieus teorier. Det finns fyra olika kapitalformer, ekonomiskt, kulturellt, socialt och symboliskt kapital. Dessa kapitalformer kan användas inom olika fält och tilldela besittaren i de olika fälten styrka, makt och vinster beroende på hur stor del av de olika kapitalen som innehas och hur de sammanfogas. Det ekonomiska kapitalet baseras på inkomster och det sociala fokuserar på relationer och grupptillhörighet. Det kulturella kapitalet framträder i tre former, *förkroppsligat kapital* (mental och kroppsliga förmågor), *objektifierat kapital* (kulturella resurser) samt institutionaliserat kapital (utbildningskvalifikationer). Det kulturella kapitalet kan inte skiljas ifrån de andra

¹⁵ Grahn (1999) A2

¹⁶ Lilja 1994 sid. 40

kapitalformerna, det fungerar alltid tillsammans med de andra. Alla kapitalformer kan sedan bli till *symboliskt kapital*. Det är det symboliska som utgör de etablerade och legitima gemensamma värderingarna i de olika fälten.¹⁷ Fälten kan se olika ut men det gemensamma är att de består av en grupp människor och institutioner som kämpar för något gemensamt. Fält kan förstås som ett relationssystem där kampen rör vem och vilka värderingar som ska legitimera fältet och få det att fungera. Det är i fälten som habitus produceras. Habitus tar plats i kroppen och utgörs av de lagrade minnena och erfarenheter som skapas.¹⁸

När det gäller det kulturella kapitalet byts det ofta in mot exempelvis makt eller inkomst. Ett exempel på det är kulturintresset. Enligt Bourdieu vill den borgliga diskursen framställa kulturintresset som något osjälviskt och genuint när det i själva verket till stor del består av ekonomisk vinning. Bourdieu tar bland annat upp följande tre fält: *konsumtionsfältet*, som är publikens fält, *produktionsfältet*, som exempelvis är konstnärerna och författarnas fält och det *konstnärliga fältet*, som jag tolkar, är en länk mellan de övriga två fälten. Bourdieu menar att i det konstnärliga fältet finns det en tro på det unika konstnärliga skapandet och konstverkets abstrakta värde. Problemet här menar Bourdieu är att den rådande ideologin riktar blicken mot den som tillsynes verkar vara upphovsmannen till konstverket, vilket gör att de underliggande strukturerna kring upphovsmannens erkännande döljs. Blicken bör istället riktas till de faktorer som har auktoriserat upphovsmannen. Eller som Bourdieu uttrycker det ”*vem har skapat skaparna*”? Enligt Bourdieu måste de kulturella verken studeras i relationen till konstnären och de övriga aktörerna som är engagerade i produktionen av verkets sociala värde. Konstverkets sociala värde utgörs dels av producentens habitus och av de krav och sociala tvång som är inskrivna i den position som upphovsmannen har i ett visst fält. Producentens habitus baseras på de sociala villkoren för hennes produktion, vilket i sin tur består i upphovsmannens egenskap av att vara ett socialt subjekt och producent. Enligt Bourdieu beror erkännandet av upphovsmannen av exempelvis konsthandlaren, konstmusei- och galleribesökare eller konstkritiker. Det gemensamma för dessa är att de besitter tillräckligt symboliskt kapital för att ha auktoritet och legitimitet i fältet. Det handlar om att konstverkets sociala värde måste stämma överens med de olika legitima aktörernas habitus. Vidare menar Bourdieu att det konstnärliga fältet är ett rum i ständig förändring. En av anledningarna till detta kan vara smakernas förändring. Enligt Bourdieu måste smaker klassificeras i termer av goda och dåliga för att kunna definiera dem. Smak kommer till uttryck via de praktiker och ägodelar som konsumeras av människan. Enligt Bourdieu handlar smak mycket om att

¹⁷ Skeggs (2000) sid. 20-21

¹⁸ Lilja (1994) sid. 40-41

upptäcka sig själv, vilket i sin tur betyder att smaken är ett resultat av individens kapital.¹⁹ Det handlar om en klassificering där smakerna endast kan uppstå därför att det finns olika varor som kan sorteras in i olika fack. Genom dessa fack kan människor hitta det som stämmer överens med deras syn på sig själv. När det gäller konsten, handlar det om att konstnären gör ett verk i sin smak och att denna subjektiva smak sedan omvandlas till något objektivt när det kommer i kontakt med konsumenten. Bourdieu menar att smak inte är något unikt, utan snarare något negativt och uteslutande. Vidare hävdar Bourdieu att vissa smaker är universella vilket beror på att producenterna anpassar sig till efterfrågan. För konsumenter handlar det ofta om att de inte riktigt vet vad de vill ha men att de vet vad de inte vill ha. Återigen blir smak en klassificering, vilket i sin tur leder till att smakerna skapar olika sociala identiteter.²⁰

Detta resonemang anser jag kan appliceras på museer då museer kan betraktas som en institution som rör sig mellan det konstnärliga fältet och produktionsfältet. Genom att bevara vissa lämningar kan det betraktas som ett sätt att klassificera smaker och genom klassificering formas museets identitet och kulturarv.

3.2 Kulturarv och identitet

Etnologerna Bohman och Lindvall framställer att varje museiideologi och identitet präglas av föreställningar om vad som är historia och kulturarv, samt hur detta förhåller sig till samhället. För att kunna synliggöra denna ideologi och förstå museialiseringsprocessen är det av stor vikt att analysera hur historien och kulturarvet skapas och hur detta påverkar människor. Det som händer är att när vissa lämningar av historien tas med och definieras skapas ett kulturarv som påverkar våra föreställningar om samtiden och det förflutna. Enligt författarna påverkar det också människor som agerar i samtiden, vilket gör det viktigt att lyfta fram olika versioner av historien och titta på hur dessa har använts. För att kunna nå denna mångsidighet har museer den stora fördelen att kunna utnyttja olika typer av representationsformer som exempelvis utställningar, dramatiseringar och kurser. Museerna kan också med hjälp av föremålsinsamlingen tydliggöra samband och helhet från dåtiden, nutiden och framtiden. Det är helheten som är museernas styrka. Utgångspunkterna för kulturhistoriska museer bör alltid vara att arbeta med nutiden och samhällsfrågor som påverkar individen. Enligt författarna går dessa frågor ofta förbi omedvetet och det bör vara upp till museerna att arbeta mer medvetet. Museets samhällsroll bör vara att ge nya perspektiv på samhällets förhärskande uppslag och

¹⁹ Bourdieu (1992) sid. 229-243

²⁰ Bourdieu (1992) sid. 229-243

föreställningar. För att göra detta måste museerna analysera rådande kulturarv, ideologi och identitet. Ett identitetsskapande menar författarna är mycket komplex. Museerna har ofta som uppgift att främja en regional eller nationell samhällsidentitet. Samtidigt som museerna bevarar och främjar en identitet bidrar museerna också till stereotypisering och objektivering, vilket i sig skapar förtryck och en tro på allmängiltig historia. Genom stereotypisering och objektivering skapas föreställningar om "de andra". Det författarna vill poängtera är att för att skapa en identitet behövs det infriade förväntningar, samt att identitet måste brytas sönder samtidigt som den skall bevaras. Författarna förespråkar att museerna måste vara reflexiva, vilket innebär att de placerar sig mitt i samtiden och samhället, arbetar aktivt med historieberättandet och sträva efter mångkulturella möten i stället för att avgränsa identiteter, samt ställer högre krav på visandet, samlaget och forskandet.²¹

3.3 Genusteori

För att kunna arbeta aktivt med historieberättandet, kulturarvet och identitetsskapandet är det viktigt med kunskap och förståelse kring genus. Historiken Yvonne Hirdman hävdar att genus är något som inte bara berör våra kroppar. Tankar kring manligt och kvinnligt genomsyrar allt omkring oss, platser, situationer, mat, politik, arbete etc.²² Det kan förstås som att samhället består av en genusordning som formar individen. Enligt Sociologen Robert W Connell tar vi i vår vardag begreppet genus för givet. Vi kopplar alla människor vi träffar till ett manligt eller kvinnligt kön. Genus associeras ofta till kulturella skillnader mellan män och kvinnor och baseras på den biologiska uppdelningen och på tankar kring dikotomi och kontrast. Att se genus som en avspegling av vissa naturliga skillnader utifrån kvinnans och mannens kropp utgör inte en rättvis bild enligt Connell. Problemet ligger vid att vi fokuserar på att det kulturella och sociala är en avspegling av de kroppsliga skillnaderna. För att göra en mer rättvis bild bör vi fokusera på att se hur de kulturella och sociala praktikerna överdriver, förnekar och komplicerar individen.²³ Vidare menar Connell att det existerar en genusordning i samhället som upprätthåller "normaliteten". Connell menar att detta kan ändras. Tittar vi på genusarrangemangen i ett helt samhälle får vi framför oss en samling genusrelationer. Dessa genusrelationer tar plats i olika institutioner och skapar sin egen logik. När individer rör sig mellan de olika institutionerna uppstår en konflikt som medför att genuslogiken kan te sig annorlunda beroende på institution. När motsättningarna visas finns det utrymme för förändring i samhället och i olika institutioner. Det handlar inte bara om att se

²¹ Bohman och Lindvall (1997) sid. 82-91

²² Hirdman (2001) Sid. 16

²³ Connell (2003) sid. 13-22

motsättningarna utan även att synliggöra makten och aktörerna bakom den i samhället.²⁴ Makt är en central del av genusstrukturen. Makt menar Connell utövas via olika institutioner och det består av en grupps undertryckande av en annan grupp. Kvinnan har historiskt varit den största gruppen som haft en underordnad ställning i det patriarkaliska samhället och i och med kampen om lika rättigheter har motsättningarna blivit tydliga.²⁵ Det exempel som Connell tar upp är att i en demokratisk stat definieras kvinnor och män som medborgare, det vill säga att de ska behandlas lika. Men de rådande sexuella koderna definierar män och kvinnor som motsatser.²⁶ Denna komplexitet är något som historikern Joan Wallach Scott diskuterar i sin studie *Only Paradoxes to offer* (1996).

3.3.1 Paradoxer

Scotts studie är en intressant studie av fyra franska feministers texter under tidsperioden 1700-1944. Scott menar att det feministiska budskapet skall tolkas utifrån paradoxen att kvinnor kräver rättigheter och vill betraktas som individer samtidigt som de gör det i egenskap av att de är just kvinnor. För att förstå och kunna analysera de feministiska budskapen inriktar sig Scott på den abstrakta individen och vad som krävs för att anses vara en fullvärdig medborgare. Den historiska exkludering av kvinnor från ett fullständigt medborgarskap baseras på att kvinnor tillskrevs olika egenskaper som byggde på deras biologiska kroppar och psyken. Legitimeringen skedde genom egenskaper som sågs som "naturgivna" och skillnaderna mellan kvinnor och män var så stora att en kvinna inte kunde var en individ eller en fullständig medborgare.²⁷ Det handlar alltså om hur begreppet individ betraktas genom tid och genom olika diskurser och vilket tankesätt som är styrande för synen på människan. Ett exempel som Scott tar upp utgår ifrån upplysningstiden då föreställningsförmågan var ett centralt argument. Rousseau förespråkade för jämlikhet och frihet och att alla människor skulle ha vissa naturliga rättigheter vilket visade sig enbart gälla brödraskapet.²⁸ Det om händer då enligt Scott är att individen i teorin är abstrakt, men i praktiken blir individen könsbunden. Scott lyfter fram att feministerna ofta fastnat i sin tids definition av kvinnan, där ingen kan verka utanför den rådande diskursen. Genom att förstå den utveckling som formar synen på individen kan vi också förstå feminismens argumentation inom olika diskurser och även förstå paradoxerna. Paradoxerna enligt Scott bör inte ses som något negativt utan snarare

²⁴ Connell (2003) sid. 75-77

²⁵ Connell (2003) sid. 81-83

²⁶ Connell (2003) sid. 78

²⁷ Scott (1996) sid. 1-4

²⁸ Scott(1996) sid. 9

att det finns en spänning mellan dessa och att det är spänningen som skall utläsas. Varje paradox måste sättas i förhållande till den diskurs som argumenteras emot.²⁹

3.4 Från kvinnohistoria till genushistoria

Connell pratar om genushistoria och menar att de "naturliga" skillnaderna har fått sin styrka genom de traditionella värderingarna om att genus inte är föränderligt. Det börjar någonstans med Eva och Adam och den genusrelation som frodas mellan dem. Vi försöker söka efter någon slags sanning om vårt ursprung och vi letar efter de specifika grundläggande orsakerna till denna genusrelation. Connell menar att vårt ursprung inte har att göra med någon "objektiv" historiebeteckning utan har sin grund i myter. Myter där sociala arrangemang förklaras. Enligt Connell baseras vår genushistoria på insikter om en senare tids pågående socialiseringsprocess och inte på några grundläggande händelser. Det handlar om att denna socialiseringsprocess måste studeras i hela sin komplexitet genom tålmodig granskning av det historiska materialet, de arkeologiska fynden, de skrivna källorna och de muntliga traditionerna.³⁰

När det kommer till den feministiska vetenskapsutvecklingen ger Scott en bra övergripande analys. Scott menar att den feministiska vetenskapsutvecklingen handlar om att öka kunskapen och medvetenheten kring kvinnan som ett historiskt subjekt. Det är forskning som har bidragit till att placera kvinnan i historien och som agent i det narrativa berättandet. Genom detta har forskningen exempelvis visat att teknologin inte har påverkat kvinnor i samma utsträckning som män. Den feministiska vetenskapen enligt Scott kan inte reduceras till ett fält eller förklaras utifrån en ståndpunkt. Istället handlar det om en blandning mellan akademisk disciplin och politik, mellan allmängiltiga till mer diskutabla värderingar.³¹ För att förstå kunskapsutvecklingen kring kvinnans historia beskriver Scott tre olika faser som kan urskiljas i en kronologisk ordning. Den första fasen handlade om att lyfta fram och synliggöra kvinnan i historien. Scott definierar denna fas som "her-story".³² "Her-Story" medförde att nya objekt togs upp som tidigare blivit ignorerade och forskare började kunna visa på att kvinnor kunde inta samma subjektsposition som män. Den feministiska forskningen kunde erbjuda nya berättelser, annorlunda periodisering och en annorlunda tolkning. "Her-story" låg till grund för ett nytt tillvägagångssätt att granska historien: "social history". "Social history" utvecklades parallellt med "her-story" och var mycket betydelsefullt genom att det utvecklade

²⁹ Scott (1996) sid. 174-175

³⁰ Connell (2003) sid. 93-95

³¹ Scott (1998) sid. 16-17

³² Scott (1988) sid. 18

nya användbara metoder för att integrera ett kvinno- och könsperspektiv i analysen av större historiska projekt. Dessutom utmanade "social history" bilden av vita män som de enda subjekten i historien och legitimerade ett fokus på grupper som vanligtvis exkluderades i den politiska historien.³³ "Her-story" och "social history" överlappar varandra och båda etablerar en bild av kvinnor som historiska subjekt. Enligt Scott ligger bristerna i teoribildningarna i att "social history" är alltför integrationistisk och endast ser skillnader mellan könen i en ekonomisk kontext. "Her-story", å andra sidan, är alltför separatistisk och isolerar kvinnor som ett separat ämne i historien istället för att ses som en del av denna, samt att båda inte såg kategori kön, som något som behövdes problematiseras i sig själv. Obalansen i dessa två tillvägagångssätt började bli alltmer påtaglig i den feministiska forskningen vilket gjorde att "gender history" blev en ny kategori och kan förklaras som den tredje fasen.³⁴ I och med att genus problematiserades har forskare börjat ställa sig frågan, vilken kvinna är det som framställs och med vilken röst hörs hon? Den kritik som riktas är att den feministiska forskningen har kommit att fokusera på den västländska kvinnans behov. Detta är något som allt mer problematiseras och där det börjar fokuseras på vilken "röst" det är som hörs och vilken förståelse som ligger till grund för identitetsskapande av människor. Connell hävdar att när det kommer till genusteori är dessa frågor högst relevanta. Som Connell beskriver det "*... om det finns fler feminismer, måste det finnas fler sätt att se på genus.*" Att då insistera på en övergripande genusteori kan endast leda till att skaffa sig tolkningsföreträde och därmed legitimera det intellektuella och de materiella privilegierna. Vidare menar Connell att det är viktigt att studera teorierna och forskningens användningsområden, den kunskapsprocess som skapas och dess effekter. Enligt Connell kan vi inte veta vad det kommer vara för frågor som får betydelse i framtiden men de som är av vikt är att alltid ha förståelse av genus utifrån de framtida problemen.³⁵

Som jag nämnde tidigare finns det inte någon enhetlig definition kring genus och genusforskning och att det ligger en styrka i det. Som Scott menar kan inte denna typ av forskning reduceras till ett fält. Dock anser jag att det är viktigt att ha kunskap om denna forskningsgrens utveckling då det ger en inblick och förståelse för hur genusfrågor har behandlats i olika kontexter. Eftersom museer har ett samarbete med utomstående forskning, blir det intressant att se hur museet använder sig av genusforskning och vilken typ av genusforskning de anknyter till.

³³ Scott (1988) Sid. 21

³⁴ Scott (1998) sid. 22-23

³⁵ Connell 2003 sid. 173-175

4. Metod

Denna uppsats är en kvalitativ studie där det empiriska materialet till stor del utgörs av intervjuer med museipersonal. Jag har också fått ta del av olika dokument kring museer och deras verksamhet och fått en guidad rundtur kring några av Malmö museers utställningar. Jag har också varit på invigningen av en ny utställning på Tekniska museet. Slutligen har jag själv studerat de utställningar som visades hösten 2005 på Tekniska museet och Tekniken och Sjöfartens hus. Det som ledde fram till valet av de två olika museerna och respondenterna grundades efter ett besök på Tekniska museet. Jag intresserade mig för kulturarvet kring det tekniska och industriella arvet. Då jag geografiskt är placerad i Skåne-regionen blev Malmö-museer ett naturligt val där de på Tekniken och Sjöfartens hus hade snarlik inriktning som på Tekniska museet. Via deras hemsidor kunde jag vidare se hur organisationen var uppbyggd och det var där jag också hittade några av mina respondenter. Jag kontaktade dem och via dem kom jag också i kontakt med andra som var intresserade av att bli intervjuade. Sammanlagt blev det åtta intervjuer vilket är ett för litet antal för att kunna göra några generaliseringar.

4.1 Undersökningsmetod

Intervjuerna i studien består av kvalitativa intervjuer som är av formen riktade öppna intervjuer. Forskaren och psykologen Annika Lantz beskriver riktade öppna intervjuer som ett bra arbetssätt när intervjuaren vill fånga respondentens subjektiva förståelse av det fenomen som efterlyses. Det är subjektet som söks och respondenten får på ett fritt sätt beskriva hur hon uppfattar frågorna som ställs och frågorna i sig själv består mer av frågeområden. Reflektionen mellan intervjuaren och respondenten är empatisk. Det som ger data i intervjun är fånga hur den sociala verkligheten är konstruerad och ordnad ur respondentens perspektiv. När det gäller intervjuprocessen har jag valt denna intervjuform därför att jag upplever att ämnet genus är mycket svårdefinierat och laddat med olika värderingar och det är just dessa subjektiva värderingar som är det intressanta för min studie. Att göra en för strikt och strukturerad intervju kan medföra många problem. Respondenterna får inte lika mycket handlingsutrymme och de kan begränsas i sitt tal. En annan aspekt är också att jag som intervjuperson med mitt frågeformulär kan gå miste om frågor och svar som hade varit av stor vikt för studien. Språket är något som också påverkar respondenten. Denna studie präglas av ett akademiskt tillvägagångssätt och språk, vilket kan leda till att vissa begrepp uppfattas vara mycket främmande och komplext för respondenterna.

Valet av riktade öppna intervjuer var inte en självklarhet från början. Som utgångspunkt för första intervjun hade jag en rik frågeställning som visade sig vara formad av min subjektiva förståelse för begreppet genus och av museiarbete. Resultatet blev att min förståelse av olika fenomen präglade frågeställningen, vilket ledde till att respondenten inte riktigt kunde svara på frågorna då deras uppfattning av samma fenomen kolliderade med min. Detta ledde till att jag i efterhand ställde mindre detaljerade frågor och öppnade upp till frågeområden så att de passade in i respondentens uppfattning kring genus.

4.1.1 Respondenterna

Respondenterna utgjordes av 5 kvinnor och 3 män. Några avgörande skillnader i svaren relaterat till kön har jag inte funnit. Anledningen kan vara att antalet respondenter är för få. Vissa respondenter hade önskan om att få vara anonyma. I uppsatsen kommer därför alla respondenter att vara anonyma. Namn och titlar kommer inte att nämnas och det kommer heller inte att framgå vilket område av verksamheten som respondenterna befinner sig vid. Det som jag kan nämna är att jag intervjuat personer som innehar olika positioner och uppgifter på museerna. Detta för att få en större helhet och förståelse kring museets arbete, samt för att se hur genus integreras i verksamheten. Jag kommer i analysen att enbart använda mig av begreppet respondent istället för att använda mig av fiktiva namn. Detta för att kunna säkra anonymiteten.

4.2 Datainsamling och bearbetning

Till första intervjun utvecklades en intervjuguide. Intervjuguiden byggde på olika frågeställningar som skulle verka som stöd för samtalen. Då intervjuerna var riktade och öppna blev varje intervjusituation unik och vid några tillfällen upptäckte jag att vissa frågor och begrepp hade respondenterna svårt att applicera. Det var också så att vissa frågor inte kunde besvaras av personerna eftersom de inte var insatta i det området som frågorna gällde. Därför utvecklades intervjuguiden efter varje intervju och jag försökte anpassa frågorna till de områden som berörde respondenterna. Intervjuprocessen pågick under sex veckors tid och bearbetningen tedde sig lite olika beroende på hur intervjumiljön såg ut. Sex intervjuer bestod av ett personligt möte som dokumenterades med en bandspelare efter ett godkännande av respondenten. Dock transkriberades inga av intervjuerna helt förrän efter det att alla intervjuer var avslutade. När det gäller transkribering har jag försökt återge hela samtalet i den form som det fördes. De problem som uppstod var dels att vissa ord och meningar som inte kunde höras ordagrant samt att samtalen vid vissa tillfällen bestod av så pass ofullständiga meningar att det var svårt att förstå vilket sammanhang och vad det var som respondenten ville uttrycka. För

att kunna bearbeta detta problem har jag under studiens gång använt mig av dels av den transkriberande texten, men också låtit de olika intervjuerna spelats upp vid flera tillfällen. Att bara referera till texten gör att alla de känslor som uppstod vid intervjun försvinner. När samtalet förs ner på ett papper är det svårt att kunna fånga och förklara den stämning och engagemang som jag har upplevt i samtalet med respondenterna.

De två intervjuer som utfördes via telefon hade jag inte möjlighet att spela in så jag antecknade stödord som sedan renskrevs och lades in i ett ordbehandlingsprogram direkt efter avslutad intervju. Detta för att undvika misstolkningar som kan uppstå när minnena efter intervjuerna efter ett tag avtar. Intervjuerna har styrt det teoretiska fältarbetet och arbetsprocessen har varvats med empiri, teori och analys.

När det gäller de aktuella utställningarna har jag vid fyra olika tidpunkter besökt de olika museernas utställningar. Den första gången var innan arbetsprocessen började. Anledningen var att jag fick inspiration till frågeställning och intervjumaterial. Andra gången var efter några intervjuer, då för att jag inhämtat ny kunskap och inspiration från respondenterna. Tredje gången var efter jag kopplat det empiriska materialet till forskningsläge och teori. Sista gången blev efter ett första utkast av analysen. Denna sista gång för att granska min analys och se om det var något som jag förbisett. Under besöken har jag ständigt knutit observationerna och gjort en analys utifrån empirin, teorin, forskningsläge och den aktuella frågeställningen.

De dokument som jag har tagit del av är verksamhetsberättelser från båda museerna, samt jämställdhetsplaner, stadgar, arbetsmiljöplaner och andra styrdokument från Tekniska museet som behandlar jämställdhet och mångfaldsfrågor. Dessa dokument kommer i analysen att utgöra ett komplement till de svar som respondenterna gav.

Jag kommer i analysen att föra en diskussion kring olika ämnen relaterat till uppsatsens frågeställning och de teman som kom upp under intervjuerna. Analysen kommer att varvas med teori och empiri och jag kommer att stärka den med citat från respondenterna.

4.3 Reflektioner kring min positionering och roll som intervjuare

Det som jag har reflekterat över är min roll och positionering i denna studie. Genom den kunskap som jag har erhållit från genusvetenskapliga studier har jag kunnat skapa mig en kritisk bild av den samhällsutveckling och de genusrelationer som har präglat oss och präglar oss än i dag. Jag har kommit i kontakt med den historielämning som glömts bort och fått ta del av det motstånd som ifrågasätter den rådande västerländska manliga hegemonin. Genus för mig har gjort att mina gränser för normaliteten har suddats ut och gett mig ett bredare

perspektiv på makten, människan och samhället. Det är detta som ligger till grund för min positionering och genom att jag ifrågasätter det objektiva kan jag inget annat än att påstå att denna studie präglas av min subjektiva förståelse.

När det kom till intervjuerna uppstod vissa komplikationer som kan ha påverkat respondenterna. Vid vissa tillfällen upplevde jag att bandinspelningen trots respondentens medgivande ledde till att de kände sig begränsade av den. Att bandspelaren fanns där kände även jag av. Det som jag också upplevde var att jag inte riktigt kunde förmedla mina frågor utan att ställa ledande frågor, samt att min position som genusvetare kunde påverka respondenterna. Jag har upplevt att vissa frågor som ställts på ett ledande sätt medfört att respondenten kan ha svarat på det sättet som tros behaga min förståelse. Detta gör att svaren hade kunnat se annorlunda ut om jag hade kommit från en annan vetenskaplig disciplin. Detta är något som jag uppmärksammat men inte vetat hur jag ska kunna påverka. Det jag kan göra är att försöka synliggöra för hur processen har sett ut och låta läsaren få ta ställning till denna problematik.

5. Presentation av museerna

Här följer en kort presentation av Tekniska museet och Malmömuseer, samt en kort beskrivning kring de utställningar som jag besökte.

Tekniska Museet grundades 1924. Till en början var museet vandrande och samlingarna visades upp vid olika tillfällen men ju större samlingarna blev desto mer ökade behovet av en permanent lokal. Efter bidrag från privatpersoner, industrier och från Styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse fick Tekniska museet sitt hem på gärdet i Stockholm 1936. Museet blev en stiftelse 1947 och har sedan 1964 fått statligt stöd. Museet har som nationellt uppdrag att bevara det tekniska och industrihistoriska kulturarvet. Här handlar det om att dokumentera minnen, berättelser och processer kopplade till det industriella arvet samt att göra det tillgängligt. Museet arbetar både med nationella och internationell samarbetspartner. I Tekniska museet ingår *Teknorama* som öppnades 1985 och blev Sveriges första Science Center, där besökarna får utforska, uppleva och experimentera med olika tekniska uppfinningar.

De utställningar som jag besökte på Tekniska museet är följande;

Älskade Telefon: Denna utställning bygger på ett forskningsprojekt kring telefondeSIGN och ingår i en större satsning om kommunikation. Det är en historisk utställning där olika telefonmodeller visas upp och där olika faktorer som påverkat designen och utformningen tas fram.

Gruvan: Här visas hur gruvarbetet har förändrats genom tiderna och genom att museet har gjort en illustration av en mörk gruva som besökarna själva kan kliva ner i och skapa sig en förståelse för hur arbetarna hade det förr.

Maskinhallen: Maskinhallen är museets största utställning. Här presenteras olika slag av motorer, allt från ångturbiner till olika transportmedel. Här finns också en utställning kring flygplan och dess historik.³⁶

Malmö Museers uppdrag är att bevara och visa stadens och regionens historia. Museet omfattas av Slottet Malmöhus, Tekniken och Sjöfartens hus, Kommendanthuset, Wowragården, Ebbas hus och Slottsmöllan. Malmö Museers grundades 1841 men flyttade inte in i Slottet förrän 1932.³⁷ Från början var Malmömuseer uppdelade i olika museer, såsom

³⁶ Hämtat från Tekniska museets hemsida

<http://www.tekniskamuseet.se/templates/PageMainAreaListing.aspx?id=19263>

³⁷Hämtat från Malmö's hemsida

<http://www.malmo.se/kultur/malmomuseer/ommalmosmuseer/slottetmalmohus/historienometslott.4.33aee30d103b8f15916800076219.html> 2005-12-05

stadsmuseet och naturmuseet. Teknisk och Sjöfartens hus var fristående museer. Det som då kallades för Tekniska museet öppnade i slutet av 1950-talet och Sjöfartsmuseet i slutet av 1970-talet. 1999/2000 skedde en omstrukturering där alla separata museer inordnades under Malmö Museer.³⁸

På Tekniken och Sjöfartens hus kommer besökaren i kontakt med lämningar från Skånes industri- och sjöfartshistoria. De utställningar som jag har besökt är följande;

Självklarheter: Detta är en liten utställning kring föremål som vi tar som självklarheter men kanske inte reflekterar över. Vem är skaparen och hur påverkar föremålen oss? Här presenteras allt i från bindor, pennor, kaffefilter, dammsugare etc.

Nisse Hedlund: För den som är intresserad av motorcyklar är Nisse Hedlund en legend. Han är skaparen bakom Hedlunds motorer som har varit enastående inom motorcykelvärlden. Detta är en vandrande utställning som bland annat har kunnat ses på Tekniska Museet i Stockholm.

Godsmak: I God smak lyfts diskussion kring kultur och makt. Här ställs frågor som, vem äger din smak och vem bestämmer hur du ska vara? Utställningen ger en möjlighet för besökaren att reflektera över sina värderingar kring bland annat, kön, etnicitet, sexualitet och klass. Hur påverkar våra värderingar andra egentligen?

Jean Hermanson: Fotograf och dokumentärfilmare som på ett färgstarkt sätt fångar människor och miljöer som funnits i periferin. Malmömuseum ställer ut Hermansons bilder i en retrospektiv utställning där fokus ligger på svenskt industriarbete under 1970-talet, samt klipp från dokumentärfilmer som lyfter fram arbetaren i den svenska industrin på 1980-talet.³⁹

Från muskelkraft till elektricitet: Det här är en basutställning som presenterar flygtrafikens utveckling samt Skånes industri- och sjöfartshistoria. Här finns föremål som ångmaskiner, motorer, fordon samt Ubåten U3 som besökarna själva kan vandra omkring i.⁴⁰

³⁸ Informationen är hämtad från en av respondenterna på Malmö Museer

³⁹ Hämtat från Malmö hemsida

<http://www.malmo.se/kultur/malmomuseer/utstallningarocharrangemang.4.33aee30d103b8f15916800075821.html> 2005-12-05

⁴⁰Hämtat från Malmö hemsida

<http://www.malmo.se/kultur/malmomuseer/ommalmosmuseer/basutstallningar.4.33aee30d103b8f15916800076302.html> 2005-12-05

6. Analys

6.1 Att förstå genus

Avsikten med denna studie har varit att spegla den genusdebatt som förs på museer, och se hur begreppet tolkas och hur museerna arbetar med genusfrågor. Det som framkom i intervjuerna var att den genusdebatt som fanns var ytterst begränsad och att många av respondenterna var relativt ovetande kring begreppet. Begreppet genus symboliserade för många arbetet kring jämställdhet. Alltså att kvinnor och män ska ha samma rättigheter och behandlas lika. Genus var ett begrepp som nästan enbart användes för att förklara det organisatoriska jämställdhetsarbetet. När jag frågade vad begreppet genus symboliserade för respondenterna kände många sig osäkra på vad de skulle svara. Det fanns några som gav ett mer utförligt svar. Från Malmö Museer kommenterade en respondent följande; *”Man måste gå in i relationen mellan manligt och kvinnligt struktur uppifrån nerifrån alltså ur ett helhetstäckande begrepp”* En från Tekniska Museet, kommenterade på följande sätt; *”Könstillhörighet utifrån ett socialt eller kulturellt perspektiv i förhållande till det biologiska”*. Samma person kommenterade också att *”Jag tror inte de flesta människor är medvetna om det här”*. Att det fanns en omedvetenhet när det gällde genus hos några av respondenterna var något som jag fick intrycket av, eller snarare att det inte reflekterades över genusfrågor förutom när det gällde jämställdhetsfrågor. Frågan är då vad det är för skillnad mellan jämställdhet och genusbegreppet? Jämställdhetsarbete syftar till likabehandling mellan könen medan genusfrågor kan betraktas utifrån Hirdmans resonemang, att genus framförallt handlar om hur tankar kring manligt och kvinnligt genomsyrar allt i världen.⁴¹ Det handlar alltså om att ta ett steg längre från kroppen och förstå hur de sociala praktikerna formar individen och samhället. Som jag tolkar det handlar det inte bara om hur vi beter oss mot varandra, utan det handlar också om att förstå vilken betydelse det har att vi definierar varandra som kvinnor och män. Självklart finns det ingen enhetlig definition mellan dessa två begrepp och båda två står oftast i relation till varandra.

Eva Persson hävdar att trots den stora maktförändringen som skett i museiverksamheten, där kvinnor har kommit att inta allt högre poster, har detta jämställdhetsarbete inte satt några större spår i samlingarna.⁴²

Museers verksamhet bygger på olika typer av arbete såsom pedagogiskt arbete, forskning, dokumentation, etc. vilket i sin tur kräver olika strategier. För att förstå hur djuprotad våra

⁴¹ Hirdman.(2001) sid. 16

⁴² Persson (2005) sid. 194-195

värderingar kring kön är och hur de påverkar museets val av kulturarv och utformning, kan det finnas en styrka i att först skilja mellan jämställdhet och genus som strategi, samt att fördjupa sig i genusproblematiken för att kunna bredda den och anpassa den beroende på vilken typ av arbete som görs. När jag efterfrågade hur museerna arbetade mer konkret med genusperspektiv, i deras arbete förutom när det gällde jämställdhetsarbete, blev det svårt för många respondenter på båda museerna att konkretisera exempel där ett genusperspektiv hade varit i fokus.

Då museerna samarbetar med universiteten blev det intressant att se huruvida genusforskning fanns med i bilden. När denna fråga kom upp fick jag mycket intressanta svar. Av åtta intervjuer så blev det åtta helt olika svar.

På Malmö Museer lades mycket fokus på den kvalifikation som fanns inne på museet. Alltså att museerna var unika på det sättet att de hade så många olika kompetenser som ingenjörer, etnologer, historiker etc. Det som också togs upp var att museet ska ta in genusforskare utifrån, när det gäller att bedöma framtida utställningar.

På Tekniska museet svarade de flesta nej på frågan om de hade kontakt med genusforskning. Några respondenter ville också påpeka att museet inte jobbade med genus på det "traditionella" sättet utan att de såg till individen. Dock hade det uppstått en händelse på museet, där det hade varit, som en respondent uttryckte det "*..en stark grupp kvinnor som kom från kvinnorörelsen, som jobbade mycket med kvinnor, Kvinnor och Teknik*". Dock var uppfattningen hos respondenten att denna grupp hade varit ytterst sammansvetsad och att deras sätt att jobba kunde kännas förlegad. Respondenten menade att det kändes förlegat att enbart fokusera på kvinnor som kvinnor.

Många av respondenterna från båda museerna ville också poängtera att de inte var alltför insatta på området men att det fanns andra personer på museerna som var insatta och *intresserade* av dessa frågor. Genom att respondenterna inte kände sig insatta i genusdebatten och hänvisade till de personer som var "experter" tolkar jag svaren som att de tog avstånd från tanken att de själva var aktiva aktörer och att deras värderingar påverkade strukturen och kunskapsförmedlingen på museet. Det kan uppstå en problematik kring detta. När genusfrågor inte integreras, kan det hända att det inte får någon större effekt i organisationen, eftersom organisationen byggs av olika individers värderingar och kunskap, det blir en motsägelse. Motsägelsen är att "experterna" får utrymme på museet att arbeta med dessa frågor och föra över denna kunskap till en del av museets identitet, medan den stora massan som inte har med sig detta i deras kunskapsförmedling, fortsätter att med sina värderingar forma museets identitet. Blir genusfrågor då något som inte bearbetas av den stora massan kan detta indirekt

ses som ett motarbete, där genus hamnar i periferin och kanske inte kan få den styrkan som behövs för att luckra upp de rådande strukturerna.

6.2 Genus i den inre verksamheten

Bourdieu menar att ett fält består av en grupp människor och institutioner som kämpar för något gemensamt.⁴³ Museer kan ses som institution som befinner sig mellan det konstnärliga fältet och produktionsfältet. I produktionsfältet befinner sig museipersonalen, där det genom sitt kulturarv kan producera ny kunskap. Det handlar om att vårda och utveckla kulturarvet och kampen handlar om den auktoritet som är styrande för insamlandet. För att få legitimitet krävs det att du besitter ett stort kulturellt kapital i form av utbildning. Detta var något som framkom under intervjuerna på Tekniska Museet. Respondent förklarade *”Det är så att i denna värld måste du ha en högskoleutbildning och högre studier för att kunna komma in och skaffa en auktoritet”*. Detta kan tolkas som att verksamheten formas efter den vetenskapliga disciplin som är dominerande.

Detta var något som båda museerna tog upp och ville återigen påpeka att de försökte anställa personer med olika utbildningsbakgrunder för att kunna få en bredd på museerna. I Tekniska Museets verksamhetsplan för 2005 står det också att; *”Museets verksamhet skall vara tvärvetenskapligt och ha en ekologisk och humanistisk prägel.”*

Från Malmö Museer framhöll en av intervjupersonerna följande; *”Vi jobbar för att försöka få en ökad genusmedvetenhet på museer, sedan lyckas vi inte helt bra ska jag vara helt ärliga. Museer är en ganska intellektuell institution och där finns det en enorm generationsklyfta”*

Generationsklyftan var en av aspekterna som kom upp, men också att omsättningen på tjänster var minimal. Det upplevdes som en krock när en ny vetenskaplig disciplin skulle möta det ”traditionella”.

När det gäller den inre verksamheten och det organisatoriska jämställdhetsarbetet, fanns det problem. På Malmö Museer utvecklas varje år en jämställdhetsplan. Inför denna plan skickas enkäter ut där medarbetarna får tycka till gällande löner, attityder, behandling etc. Enkäten hade visat på att det inte fanns några större problem på museet och att lönerna var relativt lika. Dock menade en respondent, att bara för att det inte finns några markanta skillnader i undersökningen tycker många på museet att allt är frid och fröjd, respondenten påpekade att det snarare handlar om att enkäten inte synliggör de maktstrukturer som finns. Respondenten ansåg att museet istället borde fokusera på de små skillnaderna för att kunna

⁴³ Lilja (1994) sid. 40-41

luckra upp de traditionella könsrollerna. Respondenten var också kritisk till de dokument som fanns gällande jämställdhet, där arbetsgivaren exempelvis uppmuntrar till att föräldraledigheten skall delas. Genom att ha dessa dokument är det lätt för arbetsgivaren att hålla ryggen fri men det ändrar inte den underliggande strukturen. Respondenten menade vidare att; *"Dessa frågor behövdes diskuteras för att man ska undvika fällorna. Det måste komma upp mer på dagordningen och man måste jobba mer aktivt med jämställdhet och genus."*

På Tekniska Museet finns det också utvecklade styrdokument för personalpolicy och jämställdhet. När det gällde lönerna framkom det att det hade funnits en löneskillnad mellan könen men att den under åren alltmer har jämnats ut och att de aktivt arbetade med detta, samt andra jämställdhetsfrågor. Dock visade det sig att i slutändan så fanns det ändå en liten skillnad mellan könen. Detta förklarades enkelt genom *individperspektivet*.

Individperspektivet var det som generellt speglades på Tekniska museet. När jag undrade hur museet arbetade med ett genusperspektiv svarade en av respondenterna; *"När det gäller utställningar så tänker vi inte helt och hållet genus så att säga. Utan vad går hem hos publiken"*

Bourdieu hävdar, att kulturintresset ses som något osjälviskt och genuint när det i själva verket är medel kopplad till ekonomisk vinning.⁴⁴ Museer är ytterst beroende av det statliga medlet, av sponsorer och av besökarna för att kunna utvecklas och skapa nya projekt och utställningar. Med detta resonemang kan jag förstå att utställningarna måste vara tilltalande för en större publik, vilket samtidigt innebär att det kan finnas motsättningar mellan museers uppdrag och publikens önskan.

Om museer ska dokumentera, samla in och bredda för ny kunskap kan det bli problematiskt att helt följa besökarnas önsknings. Med det menar jag inte att museerna inte ska kunna erbjuda ett utbud till en större publik utan snarare att de själva synliggör sig som en aktiv aktör i skapandet av utbudet. Som Bourdieu uttrycker det *"vem skapar skaparna"*? Med det anser jag att det är museipersonalen som väljer att hålla vissa föremål och historier vid liv och därmed också makten att styra besökaren. När besökarna kommer till museet har de en rad olika motiv. Men något gemensamt för dem är att de inte i samma utsträckning kan sitta på samma mängd symboliskt kapital som museet gör. Vare sig besökaren går på museet av teknikintresse eller nyfikenhet så har museet valt ut vissa delar som besökare får rättas sig efter och det är den kunskapen som förmedlas.

⁴⁴ Bourdieu (1992) sid. 229-243

Det som jag tolkar som motsägelsefullt i respondentens resonemang är att de tror att de producerar något som allmänheten efterfrågar, när de i själva verket kanske producerar de som *de* tror allmänheten efterfrågar. Sedan är det intressant att definiera allmänheten. Allmänheten kan ses som ”normen” Då blir frågan, fortsätter Museet att bevara normen? Trots att de vill luckra upp den och vara ett museum för alla. Här kan vi applicera Bourdieus resonemang med att konstnärens subjektiva smak blir objektiv när det kommer i kontakt med konsumenten och att smak är ett resultat av individens kapital.⁴⁵

De som finns i kulturarvet kan sägas ha baserats på smak. Vilket gör att smaken kan förändras och därmed kulturarvet. Dock ser jag att det skulle vara svårt att förändra smaken genom att enbart lägga det på besökarna. Självkänt är besökarnas röst viktig. För att besökarna ska kunna få en djupare förståelse och kunna reflektera och utveckla sin ”smak” behövs olika sidor av historieberättandet och det bör till stor del komma i från museets sida. Som Bohman och Lindevall menar att, museets samhällsroll bör vara att ge nya perspektiv på samhällets förhärskande uppslag och föreställningar. Risken blir annars att museerna bidrar och bevarar stereotypiseringar och objektifieringar, vilket skapar förtryck och en tro på allmängiltig historia.⁴⁶

6.3 Gestaltningen av genus i utställningarna

När det gäller utställningarna hävdar Bohman och Lindevall att museet har möjlighet att utnyttja olika typer av representationsformer för att kunna åstadkomma en bra gestaltning och att utgångspunkten bör vara att arbeta med nutiden och de samhällsfrågor som påverkar individen.

När det gäller arbetet bakom utställningarna fanns det en skillnad mellan Malmömuseum och Tekniska museet. På Malmömuseum finns det övergripande dokument som hänvisar till att museet ska integrera ett maktperspektiv där då genus, klass, etnicitet etc i deras arbete. Alla respondenter på Malmömuseum hänvisade till att de utgick ifrån ett maktperspektiv när det gällde arbetet bakom utställningarna. Dock hävdade en respondent att det döljs mycket i maktperspektivet. Att museet ska jobba med ett maktperspektiv är klart men hur de ska jobba med det problematiseras inte någon större utsträckning. Dokumenten var mycket luftiga, menade respondenten, men att de arbetar med att försöka omsätta dem mer konkret. När jag undrade hur respondent såg på maktperspektivet fick jag svaret; ”*det är också det enklaste perspektivet. Män som producerar makt, Punkt slut*”. Respondenten hävdade också, att det är

⁴⁵ Bourdieu (1992) sid. 229-243

⁴⁶ Bohman och Lindvall (1997) sid. 90-91

få som funderar över dessa frågor. När det gällde genus uttryckte respondenten följande ”...*Vad innebär det här. Och så var jag på något möte och då frågade jag ifall vi kunde ta detta ur ett könsperspektiv, bara för att lyfta frågan och då, ”jo det går” då kändes det som om de inte visste vad jag pratade om. Det är ett sådant glapp mellan ganska värderat synsätt i de här institutionerna*”

När det gällde att arbeta med ett genusperspektiv konkret ansåg många av respondenterna på Malmö Museer, att det var lätt att lägga ett genusperspektiv på det gamla och att det föll sig naturligt. Det lätta var att kvinnor som grupp hade varit underordnad och blivit exkluderad historiskt och detta var något som kunde visas. Dock var det ett problem hur det skulle visas. Det kändes konstigt för respondenterna att framställa kvinnor bara för att de var kvinnor. De behövde en bra ingång för att inte framställningen skulle bli ”stereotypisk” eller ”platt” som de uttryckte det. En respondent menade att ”...*museum är jättebra plattform för att göra en massa roliga saker och framförallt för att göra en så bred bild av verkligheten som möjligt*”. Därför blev det viktigt att kunna göra en framställning på ett innehållsrikt sätt. Dock fanns gamla strukturer som medförde svårigheter att få fram denna bredare bild, uppgav respondenten. Bland respondenterna på Malmö Museer, anknöts det till en diskussion som förts kring en framtida utställning som handlar om Malmös industrier. Diskussionen som fördes på museet var att, när det pratades om Malmö industrier så förknippades det ofta med Öresundsväret eller till andra tunga (manliga) industrier som hade format Malmö stad och dess invånare. Att det funnits många industrier som varit kvinnligt dominerande och haft en stor betydelse för Malmöstad, hade inte fått samma uppmärksamhet. Ett förslag från några på museet var att bara låta de kvinnliga industrierna vara huvudagenten för utställningen. Dock hade idén fått starka motreaktioner.

Detta kan kopplas till Ohlanders resonemang gällande att kvinnan blir huvudperson i historieberättandet.⁴⁷ Här skulle kvinnan kunna bli historieberättaren utan att hon enbart är kvinna utan snarare en arbetare i en industri som har en stark genusordning som museet skulle kunna gestalta och problematisera. Jag kan inte låta bli att fundera över om det hade blivit lika starka reaktioner om museet hade valt att enbart ta med ”de manliga industrierna”. Jag kan bara spekulera här men jag tror inte att det hade blivit någon större uppmärksamhet då den manliga industrin kan betraktas som en så pass central del av Malmöstads identitet. Den manliga identiteten kan ses som könslös medan kvinnans identitet är könsbunden och därmed blir den mer exkluderad när den kommer i uttryck i olika sammanhang.

⁴⁷ Ohlander (1992) sid. 54-72

Vidare framkom det att Malmö Museer arbetade aktivt med samhällsfrågor. Bland annat arbetas det med utställningar som kallas "Hot-Spot". "Hot-spot" är en betäckning på utställningar som produceras snabbt och är uppe i några veckor. Innehållet i utställningarna baseras på ett hett diskussionsämne. Sedan finns det utställningar som också går utanför Malmö Museers uppdrag och *God smak* är en sådan utställning. Denna utställning uppfattas från museets sida som mer provocerande därför att den för en stark debatt om vem som har makten att definiera det "normala". Men en respondent uttryckte dock att utställningen föll platt med vad den jämförelsevis hade kunnat visa. Det fanns en vilja bland respondenterna att utställningarna på Malmö museer måste provocera mer. Som en av respondenterna uttryckte; *"Jag jobbar mycket utifrån det och jag anser att museet måste sticka ut hakan mer. Vi måste vara mer tydliga och visa på bristerna i samhället, Inte vara allt för bekväma"...* *"Men det är lätt att ha uttalande mål men sedan fegar man ut lätt, men vi har många livliga diskussioner om vad museet kan göra"*. Med samma respondent diskuterades också vilken plats feminismen fick i genusbegreppet och på museet. När det gällde utställningarna menade respondenten att det inte fanns några större inslag av en feministisk kamp. Respondenten menade att museet hade öppnat ögonen och att det finns planer för en genomgående förnyelse på museet för att kunna bredda perspektivet. Anledningarna till att det inte går allt för fort handlar dels om pengar och att museet är toppstyrda.

På Tekniska museet framkom en snarlik diskussion. Det handlade om att det behövdes pengar för att kunna finansiera nya projekt och att det är museidirektören som har det yttersta ansvaret. När det gäller arbete med utställningarna finns det inga speciella direktiv att utgå ifrån. Det som finns med som övergripande som kan härledas till genus, är att museet ska stimulera flickor till att bli mer intresserade av teknik.

Dock fanns det starka åsikter hos vissa av respondenterna gällande genusgestaltning i utställningarna. En respondent menade att det finns en oerhörd omedvetenhet kring dessa frågor. Själv ansåg personen att det var lätt att arbeta med dessa frågor, men att det krävs ett medvetande kring frågorna. Det fanns massor med kunskap från museets kulturarv att hämta för att kunna diskutera genusfrågorna men däremot ingen kreativitet att ta upp dem. Respondenten upplevde att många från Tekniska museet var positivt inställda till att det fanns ett intresse kring genusfrågor men att där stannade engagemanget. När det gällde det konkreta arbetet så nämndes två projekt av respondenten. Det var dels ett projekt om kommunikation där det ska handla om informationsteknologins utveckling från 1400-talet till samtiden.

Här fanns det mycket att hämta för att kunna föra en bra genusdialog, menade respondenten. Det handlade bland annat om att lyfta fram kvinnor som varit betydande för

informationsteknologin. Dock menade respondenterna att dessa kvinnor inte skulle särställas utan integreras i sin samtid. Sedan fanns det också ett intresse att arbeta med en extern grupp som inriktar sig på att öka flickors och kvinnors inflytande över Internet genom att exempelvis uppmuntra tjejer till att lära sig att programmera. Enligt respondenterna finns det ytterst få kvinnliga programmerare och den "världen" är ytterst mansdominerad.

Det andra projektet kallas idag för "kvinnliga uppfinnare". När det gällde projektet fanns det delade åsikter på museet hur detta skulle framställas. Några ville höja upp kvinnor medan andra ansåg att det var mycket problematiskt att bara hänga ut dem för att de var kvinnor. En kommentar var; *"Men är det uppfinningarna som är kvinnliga och vad är det i så fall att vara kvinnlig? Vad är en kvinnlig uppfinning? Är den kvinnlig för att den är gjord av en kvinna eller kvinnlig för att det handlar om något som vi tycker är ett kvinnligt attribut eller liksom... Vi pratar aldrig om manliga uppfinnare vi pratar aldrig om manliga uppfinningar."*

Utifrån Tekniska museets resonemang och Malmö Museer, tolkar jag det som om att det finns resurser för att arbeta utifrån ett genusperspektiv, men att problemen ligger i att det saknas dels en diskussion kring hur arbetet ska gå till och kunskap om genus. Från Malmö Museer framkom det att det var lätt att plocka fram kvinnor men svårt att gestalta dem. På Tekniska museet menade några av respondenterna att det var problematiskt att hänga ut kvinnor som kvinnor. Scotts resonemang kring paradoxer som bygger på att kvinnan genom tiderna har krävt rättigheten att bli betraktad som individ samtidigt som de gör det i egenskap av att de är just kvinnor. Det Scott menar är att denna paradox handlar om synen på individen och att paradoxen måste förstås utifrån den diskurs som den befinner sig i.⁴⁸ Tittar vi på dagens diskussion kring synen på individen kan den ses som könslös i den bemärkelsen att kvinnor och män har samma villkor och där många inte upplever någon exkludering för att de är kvinnor.

Detta var något som jag upplevde hos några av respondenterna på Tekniska museet. Inom vissa respondenter upplevde jag att det kändes förlegat att prata om genus och att framhäva kvinnor som grupp. Jag tolkar detta som ett intrång på individkänslan hos respondenterna.

När det gäller arbetet med utställningarna så kan det vara just denna paradox som skildras och för att kvinnor inte bara ska komma med titeln "kvinnliga uppfinnare" bör problematiken kanske fokusera kring vilken betydelse det har varit att individen varit kvinna i historiska kontexter. Utifrån min synvinkel definierar vi fortfarande oss som kvinnor och män och att denna genuskonstruktion fortsätter att forma samhället. Det intressanta är också som jag

⁴⁸ Scott (1996) sid. 174-175

nämnde tidigare att det fanns ett intresse från respondenter på Tekniska Museet att arbeta med en extern grupp som inriktar sig på att öka flickors inflytande över Internet. Här blev det en paradox därför att här fanns det ett arbete som grundades sig just i att individen är av det kvinnliga könet, men att detta arbete sågs inte lika problematiskt därför att som jag tolkar det förhåll det sig till dagens samhällssituation.

Enligt Bohman och Lindvall arbetar museerna med dåtid, nutid och framtid.⁴⁹ Vilket kan ses som att museerna automatiskt jobbar med olika diskurser och det är just i diskurserna som jag anser att spänningen kan hämtas.

När det gäller att jobba med dåtid, nutid och framtid framhölls av en respondent att; ”*Det handlar om att utställningarna ska göra en berättelse om dåtiden på ett sätt som är relevant i dag*”. För att kunna gestalta gårdagens genusproblematik och feministiska kamp och göra den relevant för dagens kontext, kan det finnas en styrka i att museerna bli mer medveten om den mångfaldiga diskussion kring genus som finns. Jag frågade en respondent om det kunde vara problematiskt att arbeta med dåtidsfrågor utifrån dagens samtida debatt och personen svarade; ”*Det är oerhört svårt därför att vi glömmer, förtränger, tappar kunskap. Det handlar inte bara om att leva med förnuftet utan även kroppsligt. Det blir jättesvårt att kunna gestalta och visualisera och göra oss fria från nutiden.*”

Att plocka fram kvinnor i historien medför automatiskt enligt mig, att du måste förstå den samtida debatt som fördes och den kontext som var rådande. Sedan är det kontexten som bör kopplas till dagens samhällsdebatt. Det kan tolkas utifrån Jonssons resonemang, kring att utställningarna enbart fokuserar på att hålla isär männen och kvinnorna historiskt, medan de bör fokusera utställningarna det tomrum som uppstår.⁵⁰

Varför museerna inte får någon djupare infallsvinkel när det gäller genus kan också bero på att den genusvetenskapliga forskningen inte är lika etablerad som de övriga forskningsdiscipliner som anammas på museet. Scott gestaltar en kronologisk ordning där den feministiska forskningen har växlat från ”her-story” till ”gender history”⁵¹ På Tekniska museet upplever jag att de arbetar mycket utifrån ”her-Story”. Alltså att upphöja kvinnan som kvinna och visa på att hon också har en plats i historien. På Malmömuseer anser jag att det pendlas det mellan ”her-story”, ”Social- history”, vilket kan bero på att museet arbetar utifrån ett maktperspektiv. De brister som finns i dessa två metoder är enligt Scott, att ”her-story” isolerar kvinnan och gör henne till ett separat ämne av historien istället för att

⁴⁹ Bohman och Lindvall (1997) sid. 84-86

⁵⁰ Jonsson (1993) 12-20

⁵¹ Scott (1988) 16-22

integreras. "Social history" å andra sida blir alltför integrationistisk, samt att båda inte problematisera kön som en kategori.

Att skapa sig kunskap kring den feministiska vetenskapsutvecklingen anser jag kan ge museerna en förståelse kring hur de problematiserar genus och vilka brister det kan finnas i detta tillvägagångssätt. Det är lite som Persson hävdar, museerna bör problematisera varifrån genusperspektivet hämtar sin empiri och vilket genusperspektiv det är som museet förmedlar?⁵²

6.4 Kulturarvet

Enligt Belloni måste museerna bli medvetna om vilka dolda värderingar som ligger till grund för deras kulturarv och kunskapsförmedling.⁵³ Från Propositionen (1996/97:3) finns det direktiv att arbetet med kulturarvet bör analyseras utifrån olika sociala perspektiv såsom klass, kön, kulturell bakgrund och generation. Detta är en utgångspunkt för alla svenska museer.

När det gäller kulturarvet på Tekniska museet och Malmö Museer så är de medvetna om att det finns brister. För att ett föremål ska få ingå i kulturarvet måste museet veta vad föremålet användes till, hur de användes och varifrån det kommer. Detta framhölls av en respondent vid Malmö Museer

På Malmö Museer var uppfattningen att det var svårt att skapa ett nytt kulturarv och att det fanns ett glapp i insamlingen. "*Alla museer i Sverige har nästan inget material som är nyare än 1970.*" Framförde en av respondenterna. Det handlar om att museet arbetar med ett gammalt material och att det är svårt att applicera det i dagens utställningar, då de ska representera ett mer mångsidig historieberättande. Ett exempel som togs upp på Malmömuseum var att det fanns många högståndsdräkter men däremot inga kläder från industriarbetare. När museerna idag ska kunna representera flera grupper uppstår problem eftersom det inte finns något material från samlingarna att arbeta med. En av respondenterna hänvisade till samlingen på Teknik och Sjöfartens hus som till stora delar kom till på femtiotalet på initiativ av olika intresseklubbar som representerade ingenjörer och därmed representerade ett manligt arbete och fritid. Respondenten ansåg att det blev en snedvriden bild av historieberättandet. För att kunna få ett bredare historieberättande, valde många av respondenterna på Malmömuseum att inte utgå så mycket från föremålen som fanns dokumenterade, därför att det var problematiskt. Istället arbetade de med rekvisita och andra

⁵² Persson (2005) sid. 213-214

⁵³ Belloni (2005) sid. 153-154

representationsformer för att kunna förmedla budskapet. Men här fanns det en diskussion på museet där det fanns en stark tradition som ansåg att föremålen skulle vara i centrum.

På Tekniska Museet fanns denna starka tradition också, där föremålen var i centrum. Här framgick det också av en respondent att museet hade tagit in hjälp för att ”ruska liv” i kulturarvet. Detta kan kopplas till Grahn's arbete på Tekniska museet, där hon konstaterade att museets samling var manligt dominerat och där den kvinnliga tekniken hade marginaliserats.⁵⁴

Connell hävdar att vår genushistoria av pågående socialiseringsprocesser måste studeras i hela sin komplexitet genom tålmodig granskning av det historiska materialet och flera sätt att se på genus.⁵⁵ Utifrån Grahn's rapport från Tekniska Museet och utifrån respondenternas svar på Malmö Museer så tolkar jag det som att processen med kulturarvet fokuserar på att plocka fram olika grupper identiteter exempelvis ”kvinnliga industriarbetare” och definiera kvinnliga föremål, vilket jag också anser bör problematiseras för att det inte ska leda till stereotypisering. Som Bohman och Lindvall hävdar, krävs det för att olika identiteter ska bevaras måste det samtidigt brytas sönder för att de inte ska bli objektifierande. För att detta ska vara möjligt behövs infriade förväntningar.⁵⁶

6.4 Dagens utställningar

Jonsson menar att problemet när det gäller gestaltning av kvinnor inte ligger i huruvida de finns representerade utan snarare *hur* de representeras.⁵⁷ På Tekniska museet blev detta tydligt när jag besökte *Maskinhallen* som fokuserar på motorers utveckling och användningsområden. Vid utställningen kring flygplan hängde olika kollage på en vägg som innehöll en kronologisk ordning av flygplanshistoria och de flygande pionjärer. Vid slutet av historieberättandet som var runt 1960-talet bestod det sista kollaget med titeln ”Flygande kvinnor”. De flygande kvinnorna fick en helt okronologisk planering med tanke på att dessa personer var verksamma samtidigt som pionjärer som presenterades i början av den kronologiska berättelsen. Placeringen av ”de flygande kvinnorna” anser jag är ett typexempel på hur kvinnor tillsatts i historien och hur allt annat som presenterades som könsneutralt istället blev extremt könsbundet. Kollagena med titlarna ”Svenska och europeiska pionjärer” handlade bara om män trots att kvinnorna var verksamma inom samma tidsram. Dock var det ingen av respondenterna som kommenterade detta. Jag tolkar det utifrån hur genus behandlas på

⁵⁴ Grahn (1999)

⁵⁵ Connell (2003) sid. 93-95

⁵⁶ Bohman och Lindvall (1997) sid. 82-91

⁵⁷ Jonsson (1993) sid. 13-14

museet och som jag nämnt tidigare framkom det att Tekniska Museet inte tänker i termer av genusperspektiv vid utställningarna, vilket kanske förklarar varför kvinnor, när de finns med i utställningarna hängs de upp separat, samt att ”pionjärer” som syftar på en könsneutral titel, inkluderar bara män. När jag besökte de övriga utställningarna på museet så är det nästan bara föremål som presenteras för besökarna. Det finns nästan ingen samtidshistoria dokumenterad från det tekniska och industriella arvet. Det finns inte heller någon problematisering kring föremålen. Endast en kort beskrivning av vid vilken tid föremålet var i bruk, hur det användes och vem som skapade det. Som jag nämnde tidigare finns det en stark tradition kring att föremålen ska vara i centrum. Det är mycket tydligt när jag går omkring i de stora hallarna. Där det finns någon samtida historieberättande är *gruvan*, Här befinner sig besökaren i en mörk grotta där museet har med hjälp av dockor och verktyg, gestaltat hur arbetsförhållandena såg ut för gruvarbetare förr. Denna utställning anser jag lyfter fram föremålen i ett större perspektiv och också en mer utförlig förståelse för hur den historiska utvecklingen har sett ut.

När det gäller föremålen anser jag att de representerar en relation mellan människor och tid och när de kommer i kontakt med människor så skapas ett symboliskt värde. Jag upplever också att varje föremål har sin genuskonstruktion och att den förändras över tid. Som Scott nämnde har viss forskning visat på att den tekniska utvecklingen inte frigjort kvinnor i samma utsträckning som män.⁵⁸ Det var något som jag saknade bland utställningarna. En mer utmanande diskussion kring föremålen så att jag som besökare kan gå därifrån med ny kunskap och framförallt nya funderingar. Som Connell hävdar, består vårt ursprung inte av någon ”objektiv” historiebetraktning utan snarare av myter och berättelser.⁵⁹ Historien kan berättas på många sätt och utan att jag är teknikexpert tolkar jag det som att det måste finnas mer än en historiebetraktning gällande de olika föremålen, och detta är något som måste diskuteras inom museiverksamheten. Museerna anser jag, måste i utställningarna utmana den objektiva historiebetraktningen för besökarna.

På Teknik och Sjöfartens hus, som innehållsmässigt har liknande föremål (motorer, fordon etc.) finns också en liten debatt kring föremålen. När det gällde framställning av kvinnor så är den till stor del obefintlig. Ubåten U3 på museet välkomnar besökaren att få ta del av det liv som matroserna levde. Kring denna ubåt finns det också en mängd information om hur det var att leva ombord. Allt ifrån vad matroserna åt, till hur toaletten fungerade. I utställningen framgår det tydligt att det var ett starkt kamratskap, ett kamratskap som bestod enbart av män.

⁵⁸ Scott (1988) sid. 16-17

⁵⁹ Connell (2003) sid. 93-95

När det gäller ubåten så anser jag att den är spännande på det sätt att det finns många olika sätt att gestalta livet ombord. Jag som besökare kan fångas med. Här växer föremålet dvs ubåten och den sätts i relation till sin samtid. Jag funderade länge kring ubåtens betydelse och som jag nämnde tidigare är det här ett bra exempel när den starka kamratskapen (starka genuskonstruktionen) visualiseras och formar människans habitus så att den blir en del av en större identitet. Frågan är om ett systerskap kan gestaltas på samma sätt och bli en del av en större identitet. Eller om systerskapet blir så starkt könsbundet och därmed exkluderande för många. Som jag nämnde tidigare har Malmö Museer under de senaste åren jobbat med ett maktperspektiv och det finns två utställningar som intresserade mig, *God smak* och utställningen kring *Jean Hermansson* arbeten. Här finns det några klipp från Hermanssons dokumentärer kring industriarbetare runt 1980-talet. Här visas bland annat dokumentären som skildrar olika kvinnor och deras arbeten i Abbas sillfabrik och i en strumpfabrik. Dokumentärerna blir en berättelse om arbetarnas syn på sig själva kopplat till arbetet. Det som är intressant i denna utställning är att den visar ”baksidan” av industrin och indirekt speglade dokumentärerna en genuskonstruktion, där kvinnor var minoritet, men när de synliggjordes så fanns det en spänning. Deras öden anser jag problematiserades i förhållande till industrin och sin samtid, och det blev en ny historieberättande kring industrin.

Utställningen *God smak*, diskuterar makten och normaliteten. Vem är det som legitimerar den goda smaken? Här gestaltas genus i form av den problematik som finns i samhället beroende på kön, sexualitet, etnicitet. Vilka kläder är accepterade för tjejer? Hur är det att vara transexuell? Vem definierar vem? Dock fanns det kritik kring utställningen, från en av respondenterna som menade att god smak skedde utan diskussion från museets sida och att utställningen kunde ha blivit mer dynamisk. Jag kan förstå denna problematik då utställningen bara nuddar vid de olika ämnen och inte djupare problematiserar frågorna. Dock anser jag att utställningen ändå synliggör olika aspekter som annars har varit dolda i många utställningar.

Utan att jag går djupare in i utställningarna på både Tekniska museet och Malmö Museer, anser jag att det finns en stark genuskonstruktion i utställningarna som tyder på en manlig dominans och att detta måste problematiseras mer. Jag upplever att denna problematik kommer i uttryck mer i utställningarna på Malmö Museer och anledningen kan just bero på att de utgår från ett maktperspektiv i deras arbete.

Då jag enbart ämnat studera de utställningar som varit under hösten 2005, har jag inte gått in och tittat på vad som visats innan. Som framtida projekt ska Malmö Museer fokusera på kvinnliga industriarbetare som ska ingå i en större utställning kring Malmö stads industrier, vidare ska Tekniska Museet under 2006, ha en utställning kring kvinnliga uppfinnare. Som

jag nämnde tidigare så finns det livliga diskussioner kring båda utställningarna och hur det ska gestaltas.

6.5 Mångkulturåret

För 2006 har regeringen utlyst ett särskilt mångkulturår där Sveriges museer ska arbeta med att främja mångkultur och mångfald. Detta var något som diskuterades med respondenterna och här fanns det en större problematik som museerna öppet erkände. Representanter från båda museerna medgav att de hade varit dåliga på att berika mångfalden. En respondent från Tekniska Museet uttryckte, att de var ”*mångfaldsanalfabeter*” En annan menade att detta var frågor som måste tas upp till ytan och; ”*Det handlar om att göra oss medvetna*”. Det som fascinerade mig i hela denna diskussion var hur genus och mångfald inte riktigt kunde kopplas till varandra.

På Tekniska Museet när det gällde genusfrågor framställdes arbetet på ett könsneutralt sätt som ”lockade alla”, men när nu mångfald kom in så fungerade inte denna metod. Alla kunde inte ”lockas”.

På Malmö Museer var det svårt att integrera dessa frågor. En respondent förklarade att det är enkelt att göra en utställning kring dessa frågor, men när det ska integreras i hela verksamheten, exempelvis att en kvinna med slöja skulle anställas, uppstår en massa fördomar. På Tekniska Museet uttrycktes följande av en respondent när det kom till mångfaldsfrågor; ”*Först och främst måste vi utbilda oss och lära oss mer inte bara de som leder verksamheten utan också hela personalen. Så att det finns ett tankesätt som genomsyrar hela verksamheten*”

Belloni framhåller att kunskapsförmedling inte är något könsneutralt utan styrt av en västländsk manlig synvinkel.⁶⁰ Respondenterna från båda museerna anser att det måste finnas ett arbete för att motverka de fördomar som skapar förtryck och exkludering av olika sociala grupper. Här tolkar jag det som ett synliggörande av att de själva är aktörer till den rådande strukturen, men hur frågan är hur pass djupt? Synliggörs den västerländska mannen? För mig är genus och mångfald starkt kopplade. Det handlar om att vi bör förstå vilken relation, kön, etnicitet, klass, ålder etc. har till varandra och vilken ”röst” som talar för ”vem”.

Frågan är hur museet ska arbeta för att inte fortsätta reproducera värderingar som bygger på att vi utgör det normala och allmängiltiga och där ”de andra” utgör något ”udda”. Hur ska vi kunna synliggöra andra röster om vi inte är medvetna om hur vår egen röst formar oss och andra? Som jag nämnde tidigare undrade jag om det var möjligt att gestalta ett systemskifte och

⁶⁰ Belloni (2005) sid. 153-154

koppla det till en större samhällsidentitet, samma sak gäller med mångfald. Kan en utställning kring exempelvis romer, bli en del av en större samhälletsidentitet, eller är den så starkt kopplat med ”andra kulturer” att den bara blir ett komplement? Som Bohman och Lindvall menar, bör Museerna sträva efter mångkulturella möten i stället för att avgränsa identiteter.⁶¹

Kanske kan det finns styrka i att koppla ihop genus och mångfald och förstå relationen mellan dem, som ett arbete för att inte avgränsa identiteter.

7. Sammanfattning och diskussion

Här ska jag försöka koppla samman analysen och min frågeställning mer konkret. Den frågeställning som jag har utgått ifrån är följande; *Hur tolkas och integreras genus inom olika områden på museet och vilka konsekvenser kan detta medföra? I vilken utsträckning arbetar museerna med genusfrågor, och vilket samarbete finns det mellan museerna och genusforskning?*

När det kommer till frågan hur genus tolkas, framkommer att det till stor del handlar om organisatoriskt jämställdhetsarbete. Från Malmö Museer framhölls att det fanns problem här, då de strategier som användes inte riktigt kommer åt de underliggande strukturerna som präglar könen. På Tekniska Museet var individperspektivet något som kom upp då några respondenter ansåg att de arbetade efter principen ”vad allmänheten gillar”. Det jag upplevde ifrån Tekniska museets sida var att genus starkt förknippades med den biologiska kroppen och att det kände konstigt för några av respondenterna att tänka kön i dagens samhälle där fokus ligger på individen. Förutom jämställdhetsarbete framhölls det från Tekniska Museet att det har funnits personer som arbetat med genusfrågor tidigare. Idag fanns det dock inget tydligt arbete som var kopplat till ett genusperspektiv.

På Malmö Museer upplevde jag att det fanns mer diskussioner kring genusfrågor, men som en respondent menade, är det lätt att diskutera, men svårare att göra något konkret av det. När museet utgick från ett maktperspektiv så bakades ett genusperspektiv in i detta.

Utifrån respondenterna på båda museerna framhölls det också att genusfrågor inte var något som integrerades i verksamheten. De fanns de personer som var mer insatta i dessa frågor. Det som jag tolkar som konsekvensen av att genus inte integreras, är att det inte kan få någon större effekt i organisationen eftersom den byggs av olika individers värderingar och

⁶¹ Bohman och Lindvall (1997) sid. 90-91

kunskap. De som är intresserade av genusfrågor får utrymme på museet att jobba och göra sitt till en del av museets identitet. Dock sätter sig inte den stora massan inte sig in i genusproblematiken utan fortsätter med sina värderingar att forma museets identitet. Genom att inte reflektera djupare kring genusfrågor, tolkar jag det som att många av respondenterna tog avstånd från tanken att de var aktiva aktörer och att deras värderingar påverkade struktur och kunskapsförmedlingen på museet.

De sätt som museerna arbetar med genus förutom jämställdhetsarbete handlade mycket om att lyfta fram kvinnor i historien. Från Malmö Museer framkom det att det fanns problem med kulturarvet då föremålen gav en snedvriden bild av historieberättandet. På Tekniska Museet menade en respondent att det var enkelt att arbeta med genusperspektiv men att det krävdes en insikt, vilket sakades på museet då de producerar utställningar som kommer med titeln "kvinnor" utan att det problematiseras. Dock fanns det inga klara direktiv hur museet arbetade med genusfrågor på Tekniska museet, en anledning som framhölls var att museet utgick från vad "allmänheten" efterfrågade, vilket gjorde att museet inte arbetade utifrån något speciellt perspektiv. Från Malmö Museers framhölls det även att genusperspektivet kom i skuggan av maktperspektivet.

När det gäller samarbetet mellan museerna och utomstående genusforskning, framkom det inte tydligt huruvida det fanns något större arbete med utomstående genusforskning. På Tekniska museet har de tagit hjälp av Grahn (1999) som gjorde en utredning kring museet ur ett genusperspektiv.

På Malmö Museer framhölls det att de skulle ta hjälp med utomstående genusforskning vid bedömning av olika utställningar. Som jag tolkar det utifrån respondenternas svar är att detta var något som inte integrerats på museet. En av anledningarna till detta kan vara att museerna själva anser att de besitter den kapacitet som behövs för dessa frågor, då de flesta är högre utbildade på museet.

Jag anser att museerna måste arbeta mer med att synliggöra sig själva som aktörer till bevarandet av museets identitet och bevarandet av en könsordning. För att kunna arbeta med underliggande maktstrukturer som präglar individen måste genusdebatten bli mer synlig och integreras. För att kunna bredda kulturarvet så att fler sidor av historien kan visas, anser jag att från museernas del arbeta mer aktivt med genusfrågor och forskning. För att utställningarna inte ska bli "platta" där kvinnor hänges ut som "kvinnliga Flygare" måste genus problematiseras. Det handlar också om att museerna måste problematisera de paradoxer som uppstår museerna jobbar med att lyfta fram kvinnor historiskt. Förutom att exempelvis se *om* kvinnor eller *hur* kvinnor ställs ut är det också viktigt att se *vilken* kvinna som

representeras, samt vad har det för betydelse att vara kvinna? Vad har betydelsen av våra värderingar kring kön för relation till våra värderingar kring mångfald? Alltså vilken röst är det som får berätta historien?

Som avslutande kommentar anser jag att en förutsättning för att museer ska kunna erbjuda ett museum för alla, samt att arbeta med kulturarvet utifrån olika sociala gruppers arv, ligger det en styrka i att problematisera arbete mer utifrån genusfrågor och också skaffa sig mer kunskap kring vad dessa frågor innebär. Det bör också finnas klarare direktiv att jobba efter, vilket var något som några respondenter på Malmö Museer försökte sträva efter. På Tekniska Museet framgick det av Grahns rapport att museet bör ha uttalade direktiv, vilket var ett förslag som kom 1999. Utifrån den information som jag har erhållits är detta inte något som finns. Varför genus kanske bara blir ett hett diskussionsämne mer än konkret handling kan jag bara spekulera i. En av anledningarna kan vara att många på museerna inte väljer att sätta in i frågor eller skaffa sig kunskap, därför att de inte ser sin egen del i reproduktionen av den rådande normen. När de som är intresserade av genusfrågor försöker integrera det, stöter det på ett indirekt motstånd genom att inte fler sätter sig in. Jag anser att många av de utställningar som jag har besökt på Tekniska Museet och Malmö Museer speglar en stark genusordning, förklädd i något som kan förklaras som ett könsneutralt historieberättande. Återigen så finns det en styrka i att arbeta mer utifrån genusperspektiv för att kunskapen inte ska betraktas som könsneutral och värderingsfri. För att återknyta till ett citat av Belloni som jag inledde denna uppsats med,

*” Samla innebär också att välja bort. Att dokumentera innebär att beskriva och förmedla värderingar.”*⁶²

⁶² Belloni (2005) sid. 167

8. Källförteckning

Litteratur:

Belloni, Graziella (2005). "Att arbeta könskritiskt på museet." I Aronsson, Inga-Lill & Meurling, Birgitta (red). *Det bekönade museet, genuspersktiv museologi och museiverksamheten*. Uppsala: Uppsala universitet ABM.

Bohman, Stefan (1997). "Vad är museivetenskap, och vad är kulturarv." I Palmqvist, Lennart & Bohman, Stefan (red). *Museer och kulturarv, en museivetenskaplig antologi*. Stockholm: Carlssons bokförlag.

Bohman, Stefan & Karin Lindvall (1997). "Museerna i samhället och samhället i museerna, en positionsangivelse." I Palmqvist, Lennart & Bohman, Stefan (red). *Museer och kulturarv, en museivetenskaplig antologi*. Stockholm: Carlssons bokförlag.

Bourdieu, Pierre (1992). *Kultur och kritik*. Göteborg: Daidalos.

Connell, Robert.W (2003). *Om genus*. Göteborg: Daidalos.

Jonsson, Inger (1993). "En kvinnohistoriker går på museum." I Persson, Eva (red) *Det dolda budskapet. Kön och makt, kvinnor och män i museiutställningar*. Norrköping/Stockholm: Arbetsmuseum/Riksutställningar.

Lantz, Annika. (1993). *Intervjumetodik*. Lund: studentlitteratur.

Lind, Maria (1993). "Ett brännande treklöver, museer, kvinnor och betydelseproduktion." I Persson, Eva (red). *Det dolda budskapet. Kön och makt, kvinnor och män i museiutställningar*. Norrköping/Stockholm: Arbetsmuseum/Riksutställningar.

Persson, Eva (2005). "Mot ett könstänkande" i Aronsson, Inga-Lill & Meurling, Birgitta. (red). *Det bekönade museet, genuspersktivi museologi och museiverksamheten*. Uppsala: Uppsala universitet ABM.

Scott, Johan Wallach (1988). *Gender and Politics of History*. New York: Colombia University Press.

Scott, Johan Wallach (1996). *Only Paradoxes to offer, french feminists and the rights of man*. London: Harvard University Press.

Skeggs, Beverley (2000). *Att bli respektabel*. Göteborg: Daidalos.

Silvén-Granet, Eva (1997). "Samtidsforskning som ett förhållningsätt" I Palmqvist, Lennart & Bohman, Stefan (red). *Museer och kulturarv, en museivetenskaplig antologi*. Stockholm: Carlssons bokförlag.

Tidskrifter

Lilja, Eva (1994). Skaldinnans rörelse på fältet. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*1994:1, sid. 40-48

Ohlander, Ann-sofie (1992). Kvinnan, historiens huvudperson. *Kulturrådet*, Nr 1-2, 1992

Rapporter

Grahn, Wera (1999: 1a). *Tekniska museets föremålssamling ur genusperspektiv*. Stockholm: Tekniska museet. (Rapport/Tekniska museet, Dokumentationsavdelningen).

Grahn, Wera (1999:1b). *Tekniska museets förmedling, kunskapsuppbyggnad och bevarande ur genusperspektiv*. Stockholm: Tekniska museet. (Rapport/Tekniska museet).

Genus på museer. Slutrapport från arbetsgruppen genus på museer, 2003 Ds 2003:61. Stockholm.: Kulturdepartementet/Fritzes.

Internetkällor

Tekniska Museet (2005-12-05). Tekniska museets hemsida. (Elektronisk) tillgänglig: www.Tekniskamuseet.se

Malmö Museer (2005-12-05) Malmö's hemsida (Elektronisk) tillgänglig: www.malmo.se/museer

Arbetets museum (2005-11-27) Arbetets hemsida (Elektronisk) tillgänglig: www.arbetetsmuseum.se

Ekonomistyrningsverket, EVS, (2006-01-02) ESV:s hemsida (elektronisk) tillgänglig: www.esv.se/amnesomraden

Övrigt

Kulturpolitik. Regeringens proposition,(1996/97:3) Stockholm: Kulturdepartementet

Muntliga Källor

Intervju på Tekniska Museet med respondent 1: Datum 2005-10-24

Intervju på Tekniska Museet med respondent 2: Datum 2005-10-24

Intervju på Tekniska Museet med respondent 3: Datum 2005-10-26

Intervju på Tekniska Museet med respondent 4: Datum 2005-10-27

Intervju på Malmö Museer med respondent 5: Datum 2005-11-15

Intervju på Malmö Museer med respondent 6: Datum 2005-11-16

Telefonintervju med respondent 7 från Malmö Museer: Datum: 2005-11-23

Telefonintervju med respondent 8 från Malmö Museer: Datum: 2005-11-30

